

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอเสนอแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา (ปวช./ปวส.) ของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางคลองเปรม โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีทางจิตวิทยาเกี่ยวกับความต้องการ
2. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
3. แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้
5. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาในประเทศไทยและการศึกษาสายวิชาชีพ
6. ข้อมูลเรือนจำกลางคลองเปรม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีทางจิตวิทยาเกี่ยวกับความต้องการ

1.1 ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's Hierachy Theory)

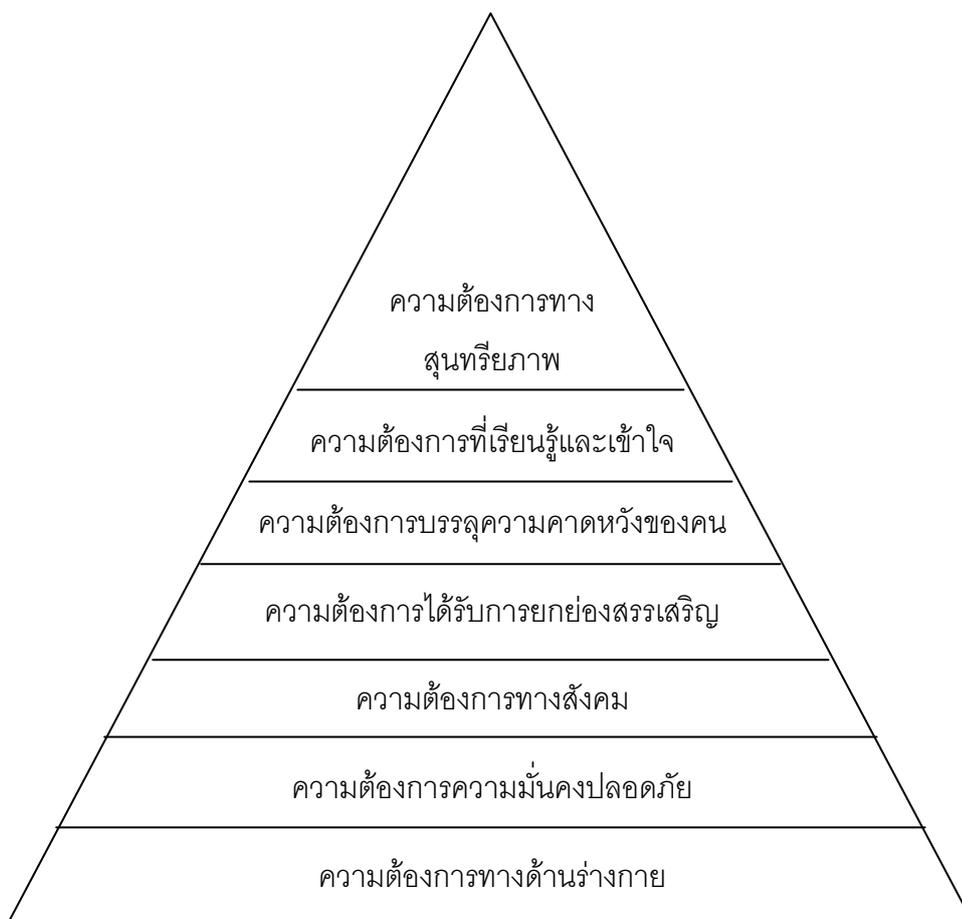
มนุษย์ทุกคนจะแสดงพฤติกรรมของความต้องการจากเรื่องธรรมดาพื้นฐานที่เป็นความต้องการในเรื่องต่างๆ เช่น ต้องการมีอาหารไว้รับประทาน มีทรัพย์สินเงินทองไว้ใช้จ่าย มีเสื้อผ้าสวมใส่ มีบ้าน ไว้เป็นที่พักอาศัย มีรถยนต์ไว้อำนวยความสะดวกในการเดินทาง ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถสัมผัสรับรู้ได้ (tangible) นำไปสู่ความต้องการที่ไม่สามารถสัมผัสได้ (intangibile) ได้แก่ ต้องการที่จะมีอำนาจ ความรัก ความงาม ความสุนทรีย์ ความเชื่อถือและความจงรักภักดี ความต้องการของมนุษย์แต่ละคนมีมากมายหลากหลายและมีความแตกต่างกันทำให้นักวิชาการหลายท่านสนใจและศึกษาค้นคว้าอย่างกว้างขวาง ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541, น. 108) ได้แสดงทัศนคติในเรื่องความต้องการ หมายถึง สภาวะที่อินทรีย์ขาดความสมดุล ขาดบางสิ่งบางอย่างแล้วมีความต้องการได้รับสิ่งนั้น เช่น ขาดอาหารทำให้หิวก็ต้องการอาหารเพื่อรับประทาน รู้สึกเหนื่อยและอ่อนเพลีย เนื่องจากพักผ่อน ไม่เพียงพอก็มีความต้องการพักผ่อน ไม่มีเงินก็ต้องการเงินสำหรับค่าใช้จ่าย ไม่ได้รับการยอมรับยกย่อง ไม่มีชื่อเสียง ไม่มีเกียรติยศ ก็ต้องการ

การยอมรับ ต้องการมีชื่อเสียง ต้องการเกียรติยศ เป็นต้น ซึ่งความต้องการเหล่านี้อาจสรุปได้ว่าเป็นความต้องการทางด้านร่างกายและความต้องการทางด้านจิตใจ ในขณะที่เกิดความต้องการเพื่อจะให้บรรลุความต้องการนั้น ร่างกายจะเกิดสภาวะความเครียดทำให้เกิดแรงขับ (drive) ขึ้นมาแรงขับจึงเป็นกระบวนการภายในซึ่งจะเพิ่มพลังให้แก่พฤติกรรม พลังแรงขับอาจได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม เช่น อุณหภูมิ อากาศ ซึ่งทำให้บุคคลเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นกระตือรือร้น เฉื่อยชา หรืออารมณ์รุนแรงได้ แรงขับนั้นมีทั้งส่วนที่ดีและส่วนไม่ดี ส่วนที่ดีคือ สร้างกำลังใจ พลังหรือแรงจูงใจ ทำให้บุคคลเกิดกำลังใจทะเยอทะยานและใช้ความสามารถของตนเต็มกำลังความสามารถ เพื่อให้ได้รับสิ่งที่ต้องการ แรงขับที่ไม่ดี คือแรงขับที่มากเกินไปทำให้เกิดความเครียด ความทุกข์ซึ่งมีผลต่อสภาพร่างกายและจิตใจ และเมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองของความต้องการก็จะเกิดความพึงพอใจมีความรู้สึกชอบ พอใจและสุขใจ แต่ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองของความต้องการก็จะไม่มีความพึงพอใจก่อให้เกิดความท้อแท้ เบื่อหน่าย เป็นต้น

มาสโลว์ (Maslow, อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541, น. 109) กล่าวว่าความต้องการของคนนั้นเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการจูงใจ และความต้องการของคนมีข้อสังเกตดังนี้

1. คนเรามีความต้องการไม่สิ้นสุดเมื่อได้รับการตอบสนองจากความต้องการอย่างหนึ่งแล้วก็จะเกิดความต้องการสิ่งอื่นต่อไปไม่มีวันสิ้นสุด
2. ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจะทำให้เกิดการจูงใจที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้ได้รับการตอบสนอง ส่วนความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เกิดการจูงใจต่อไป
3. ความต้องการของคนจะเป็นลำดับขั้น โดยเริ่มจากความต้องการในระดับพื้นฐานที่จำเป็นไปสู่ความต้องการในระดับสูงขึ้น และความต้องการในระดับต้นจะเป็นพื้นฐานของความต้องการในระดับสูงขึ้นไป คนจึงจำเป็นต้องได้รับการตอบสนองความต้องการเป็นลำดับขั้นจึงจะพัฒนาความต้องการในระดับสูงขึ้น

มาสโลว์ (Maslow, อ้างถึงใน สิริมมา หนูดี, 2550, น. 24) เป็นนักจิตวิทยาากลุ่มมนุษยนิยม ทฤษฎีมาสโลว์ ได้ชื่อว่าทฤษฎีลำดับความต้องการโดยอธิบายว่า มนุษย์มีความต้องการเป็นลำดับขั้นซึ่งพบว่าบุคคลมีความพยายามดิ้นรนหาทางตอบสนองความต้องการขั้นต่ำสุดก่อนเมื่อได้รับการตอบสนองแล้วจึงแสวงหาความต้องการขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับ ดังนี้

Maslow นักจิตวิทยาชาวเยอรมัน ได้กล่าวถึง ลำดับชั้นความต้องการของมนุษย์ไว้ ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiology Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุด ร่างกายจะต้องได้รับการตอบสนองภายในช่วงเวลาอย่างสม่ำเสมอ ถ้าร่างกายไม่ได้รับการตอบสนองแล้ว ชีวิตก็จะดำรงอยู่ไม่ได้ ความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ ความต้องการอาหาร อากาศ น้ำดื่ม เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เป็นต้น

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety from External Danger) เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการความปลอดภัยก็เข้ามามีบทบาทในการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีความปรารถนาจะได้รับการคุ้มครองจากภัยอันตรายต่างๆ ที่จะมีต่อร่างกายสร้างความอบอุ่นทางใจ เช่น เด็กต้องการได้รับความคุ้มครองจากผู้ใหญ่ กลุ่มต้องการผู้นำ เป็นต้น

3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) หมายถึง ความต้องการที่จะเข้าร่วมหรือได้รับการยอมรับจากบุคคลในสังคม ความเป็นมิตรและความรักจากเพื่อน ความต้องการในด้านนี้

เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล เช่น สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนกับเพื่อน พ่อแม่กับลูก เป็นต้น

4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องในสังคม (Self-Esteem) เป็นความต้องการที่ชื่อเสียงเกียรติยศในสังคม การยอมรับนับถือ ต้องการให้คนอื่นเห็นคุณค่าของตัวเอง

5. ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิดของตน (Self-Actualization) เป็นความต้องการขั้นสูงสุด ซึ่งมนุษย์มีอุดมคติของตนเองเอาไว้ มนุษย์จะพยายามพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จ เช่น ผู้ที่มีอาชีพรับราชการก็พยายามพัฒนา โดยการศึกษาหาความรู้เพื่อให้ได้รับปริญญาแล้วนำความรู้ที่ได้ตามความคาดหวังไปพัฒนาตนเองและประเทศ เป็นต้น

6. ความต้องการที่จะเรียนรู้และเข้าใจ (Understand and Learning) คือ ความอยากที่จะรู้หรือเข้าใจ ในขั้นตอนของการแสวงหาความรู้และความจริง

7. ความต้องการทางสุนทรียภาพ (Aesthetics Needs) คือ ความต้องการความงาม ซึ่งเป็นความต้องการขั้นสุดยอดของมนุษย์

สรุปได้ว่า ความต้องการของมนุษย์มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลที่จะสามารถแสวงหา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงความต้องการของมนุษย์ ซึ่งผู้ต้องขังต่างมีความต้องการที่ไม่เหมือนกัน เมื่อพิจารณาต้องโทษเขาจะเป็นที่ยอมรับกับบุคคลในสังคม ให้บุคคลในสังคมเห็นว่าพวกเขามีความรู้ ความสามารถเท่าเทียมกับบุคคลในสังคม และมีความต้องการที่จะพยายามพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จ และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้หลังการต้องโทษ

1.2 ทฤษฎี อี อาร์ จี ของอัลเดอร์เฟออร์ (Alderfer's ERG Theory)

ทฤษฎีการจูงใจ อี อาร์ จี (ERG) ของอัลเดอร์เฟออร์ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541, น. 111) เป็นทฤษฎีที่เน้นการทำให้เกิดความพอใจตามความต้องการของมนุษย์ แต่ไม่คำนึงถึงขั้นตอนของความต้องการว่าความต้องการใดจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลัง และความต้องการหลายๆ อย่างอาจเกิดขึ้นพร้อมกันได้ ความต้องการตามทฤษฎี อี อาร์ จี (ERG) มีน้อยกว่าความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Abraham H. Maslow) โดย อัลเดอร์เฟออร์ (Alderfer) ได้แบ่ง ความต้องการของบุคคลออกเป็น 3 ประการ ดังนี้

1. ความต้องการมีชีวิตอยู่ (Existence Needs) เป็นความต้องการของบุคคลที่มีความต้องการได้รับการตอบสนองเพื่อให้มีชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดีสุขสบายมากขึ้น เป็นความต้องการได้รับการตอบสนองทางร่างกาย คือ ต้องการอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ต่างๆ ยารักษาโรค

ผู้บริหารจึงควรตอบสนองความต้องการด้วยการให้ค่าตอบแทนเป็นเงินค่าจ้าง เงินเพิ่มพิเศษ รวมถึงความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในหน้าที่การทำงาน ได้รับความยุติธรรม มีการทำสัญญาว่าจ้างทำงาน เป็นต้น

2. ความต้องการมีสัมพันธภาพ (Relatedness Needs) เป็นความต้องการของบุคคลที่จะมีมิตรไมตรีมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่อยู่แวดล้อม ในการทำงานผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลภายนอกด้วย เช่น การจัดกิจกรรมที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามเกิดสถานการณ์ที่ยอมรับทางสังคม

3. ความต้องการก้าวหน้า (Growth Needs) เป็นความต้องการที่สูงสุดของบุคคล ได้แก่ ความต้องการได้รับการยกย่องและต้องการความสำเร็จในชีวิต ผู้บริหารควรสนับสนุนให้พนักงานพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าด้วยการพิจารณาการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งหรือมอบหมายให้รับผิดชอบต่องานที่ทำ จึงเป็นโอกาสที่พนักงานจะก้าวไปสู่ความสำเร็จ

ความต้องการย่อมมีสาเหตุ จากทั้งสองทฤษฎี สามารถนำมาปรับปรุง เพื่อสนับสนุนต่อการเรียนรู้และการพัฒนาบุคคล โดยสร้างแรงจูงใจต่อการตอบสนองความต้องการขั้นต้นก่อน กล่าวคือ ความต้องการมีชีวิตอยู่ การเรียนรู้เพื่อการดำรงชีพได้อย่างเหมาะสม เป็นขั้นแรกในการพัฒนาชีวิต ส่วนในลำดับขั้นต่อมา คือ การตอบสนองให้บุคคลสามารถปรับตัวด้วยการพัฒนาให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีกำลังใจที่จะพัฒนาตนเองต่อเนื่อง ตลอดจนถึงความต้องการสุดท้าย คือ ความก้าวหน้าของชีวิตในหน้าที่การงานซึ่งก่อให้เกิดความพึงพอใจของบุคคล

1.3 ทฤษฎีความต้องการของแมคเคลแลนด์ (McClelland's Acquired-Needs Theory)

ทฤษฎีความต้องการของ เดวิด แมคเคลแลนด์ (McClelland's, อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541, น. 117) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลมีความต้องการแตกต่างกัน และเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ไม่ใช่ถ่ายทอดทางพันธุกรรม โดยแบ่งความต้องการออกเป็น 3 ประการ ดังนี้

1. ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) หมายถึง บุคคลต้องการทำสิ่งต่างๆ ให้เต็มที่และดีที่สุดเพื่อความสำเร็จ บุคคลที่ต้องการความสำเร็จจะมีลักษณะชอบการแข่งขัน ชอบงานที่ท้าทาย ต้องการได้รับข้อมูลป้อนกลับ เพื่อประเมินผลงาน มีความชำนาญในการวางแผน มีความรับผิดชอบสูง บุคคลผู้มีความต้องการความสำเร็จจะต่อสู้เพื่อให้บรรลุความสำเร็จส่วนตัวมากกว่ารางวัลในรูปสิ่งของ จากการวิจัยของแมคเคลแลนด์ พบว่า ผู้ที่ประสบ

ความสำเร็จส่วนตัวมีความปรารถนาที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้นโดยแสวงหาสถานการณ์ที่สามารถบรรลุความรับผิดชอบส่วนตัวในการแสวงหาคำตอบของปัญหาโดยได้รับการป้อนกลับอย่างรวดเร็วจากการทำงานเพื่อสามารถบอกสิ่งที่เขากำลังปรับปรุงและสิ่งที่เขาตั้งเป้าหมายไว้ เขาจะพอใจการทำงานที่มีปัญหาและพร้อมที่จะยอมรับความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการเอาชนะอุปสรรค

2. ความต้องการความผูกพัน (Need for Affiliation) หมายถึง บุคคลต้องการการยอมรับ ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการมีความสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่ม มีความเป็นมิตรไมตรีและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลอื่น จากการวิจัยพบว่า พนักงานมีความสนใจด้านนี้ค่อนข้างน้อย ความต้องการความผูกพันนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Dale Carnegie's ที่ว่า บุคคลมีความปรารถนาที่จะให้อื่นชอบตนเองและเป็นที่ยอมรับจากบุคคลอื่น บุคคลที่ต้องการความผูกพันสูงจะมีสิ่งจูงใจด้านความเป็นมิตรและชอบสถานการณ์การร่วมมือมากกว่าสถานการณ์การแข่งขัน

3. ความต้องการอำนาจ (Need for Power) หมายถึง บุคคลต้องการอำนาจเพื่อมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น ต้องการเป็นผู้นำในการตัดสินใจ บุคคลซึ่งต้องการอำนาจสูงจะมีความพยายามเพื่อที่จะมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น มีความพอใจที่จะอยู่ในสถานการณ์การแข่งขันหรือสถานการณ์ซึ่งมุ่งที่สถานภาพ และมีความต้องการความภาคภูมิใจ รวมทั้งการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นด้วยการทำงานที่มีประสิทธิผล

1.4 ทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์ (Murray's Motivation Theory)

เมอร์เรย์ แสดงความคิดเห็นว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่บุคคลได้สร้างขึ้นและก่อให้เกิดความรู้สึกซาบซึ้ง ความต้องการนี้บางครั้งเกิดขึ้นเนื่องจากแรงกระตุ้นภายในของบุคคล และบางครั้งอาจเกิดความต้องการเนื่องจากสภาพสังคมก็ได้หรืออาจกล่าวได้ว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากสภาพทางร่างกายและสภาพทางจิตใจนั่นเอง ทฤษฎีความต้องการตามหลักการของ เมอร์เรย์ สามารถสรุปได้ ดังนี้ (โยธิน ศันสฤษฎ, 2530, น. 36)

1. ความต้องการที่จะเอาชนะด้วยการแสดงออกด้วยความก้าวร้าว (Need for Aggression) เป็นความต้องการที่จะเอาชนะผู้อื่น เอาชนะต่อสิ่งขัดขวางทั้งปวงด้วยความรุนแรง มีการต่อสู้ มีการแค้น การทำร้ายร่างกาย หรือฆ่าฟันกัน เช่น การพุดจากกระทะแตกกับบุคคลที่ไม่ชอบกันหรือมีปัญหากัน เป็นต้น

2. ความต้องการที่จะเอาชนะฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ (Need for Counteraction) ความต้องการที่จะเอาชนะนี้เป็นความต้องการที่จะฟันฝ่าอุปสรรคความล้มเหลวต่างๆ ด้วย การสร้างความพยายามขึ้นมา เช่น เมื่อได้รับคำตักเตือนหมีน ผู้ได้รับจะเกิดความพากเพียรพยายามเพื่อเอาชนะคำสบประมาทจนประสบความสำเร็จ เป็นต้น

3. ความต้องการที่จะยอมแพ้ (Need for Abasement) ความต้องการชนิดนี้เป็นความต้องการที่จะยอมแพ้ ยอมรับผิด ยอมรับคำวิจารณ์ หรือยอมรับการถูกลงโทษ เป็นต้น

4. ความต้องการที่จะป้องกันตนเอง (Need for Defendant) เป็นความต้องการที่จะป้องกันตนเองจากคำวิจารณ์ การตำหนิติเตียน ซึ่งเป็นการป้องกันทางด้านจิตใจพยายามหาเหตุผลมาอธิบายการกระทำของตน มีการป้องกันตนเองเพื่อให้พ้นผิดจากการกระทำต่างๆ

5. ความต้องการเป็นอิสระ (Need for Autonomy) ความต้องการชนิดนี้เป็นความต้องการที่ปรารถนาจะเป็นอิสระจากสิ่งกีดขวางที่บังความต้องการที่จะต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเป็นตัวของตัวเอง

6. ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) คือ ความต้องการที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ที่ยากลำบากให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของตนเอง

7. ความต้องการสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่น (Need for Affiliation) เป็นความต้องการที่จะทำให้ผู้อื่นรักและได้รับความเอาใจใส่จากผู้อื่น

8. ความต้องการความสนุกสนาน (Need for Play) เป็นความต้องการที่จะแสดงออกถึงความสนุกสนาน เพื่อเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดภายในตนเอง

9. ความต้องการแยกตนเองออกจากผู้อื่น (Need for Rejection) เป็นความต้องการที่บุคคลมีความปรารถนาในการที่จะแยกตนเองออกจากผู้อื่น ไม่มีความรู้สึกยินดียินร้ายกับบุคคลอื่น ต้องการเมินเฉยจากผู้อื่น ไม่สนใจผู้อื่น

10. ความต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น (Need for Succorance) ซึ่งความต้องการนี้จะเป็นความต้องการให้บุคคลอื่นมีความสนใจ เห็นอกเห็นใจ มีความสงสารในตนเอง ต้องการได้รับความช่วยเหลือการดูแลให้คำแนะนำดูแลจากบุคคลอื่นนั่นเอง

11. ความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือต่อบุคคลอื่น (Need for Nurture) ซึ่งจะเป็นความต้องการที่จะเข้าร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ กับบุคคลอื่น โดยการให้ความช่วยเหลือให้บุคคลอื่นพ้นจากภัยอันตรายต่างๆ

12. ความต้องการสร้างความประทับใจให้กับผู้อื่น (Need for Exhibition) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นได้เห็นได้ยินเกี่ยวกับเรื่องราวของตนเอง ต้องการให้ผู้อื่นมีความสนใจ

สนุกสนาน แปลกใจหรือตกใจในเรื่องราวของตนเอง เช่น เล่าเรื่องตลกขบขันให้บุคคลอื่นฟังเพื่อให้บุคคลอื่นจะเกิดความประทับใจในตนเอง เป็นต้น

13. ความต้องการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น (Need for Dominance) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นมีการกระทำตามคำสั่งหรือความคิด ความต้องการของตน ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีอิทธิพลเหนือกว่าบุคคลอื่น

14. ความต้องการที่จะยอมรับนับถือผู้อาวุโสกว่า (Need for Deference) เป็นความต้องการที่ยอมรับนับถือผู้ที่อาวุโสกว่าด้วยความยินดี รวมทั้งนิยมชมชื่นในบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือกับบุคคลดังกล่าวด้วยความยินดี

15. ความต้องการหลีกเลี่ยงความรู้สึกล้มเหลว (Need for Avoidance of Inferiority) เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงให้พ้นจากความอับอายทั้งหลาย มีความต้องการหลีกเลี่ยง การดูถูกหรือการกระทำต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความละอายใจรู้สึกอับอายล้มเหลวพ่ายแพ้

16. ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากอันตราย (Need for Avoidance Harm) ความต้องการนี้เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดทางด้านร่างกาย ต้องการได้รับความปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง

17. ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากการถูกตำหนิหรือถูกลงโทษ (Need for Avoidance of Blame) เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงการลงโทษด้วยการคล้อยตามกลุ่ม หรือยอมรับคำสั่งหรือปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของกลุ่มกฎเกณฑ์เพราะกลัวถูกลงโทษ

18. ความต้องการความเป็นระเบียบเรียบร้อย (Need for Orderliness) เป็นความต้องการที่จะจัดสิ่งของต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่เป็นระเบียบเรียบร้อยมีความประณีตงดงาม

19. ความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียง เป็นความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียงของตนที่มีอยู่ไว้จนสุดความสามารถ เช่น การไม่ยอมขโมย แม้ว่าตนเองจะหิว ไม่ยอมทำความผิด ไม่คดโกงผู้ใดเพื่อรักษาชื่อเสียงวงศ์ตระกูล เป็นต้น

20. ความต้องการให้ตนเองมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น (Need for Contrariness) เป็นความต้องการที่อยากจะเด่น น่าสมั้ย ไม่เหมือนใคร

สรุปได้ว่า ทฤษฎีความต้องการจะแสดงให้เห็นถึง ความต้องการของมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลที่จะสามารถแสวงหาความรู้ หรือตอบสนองความต้องการที่ตนเองต้องการได้มากน้อยเพียงใด ถ้าไม่สามารถควบคุมหรือมีสิ่งใดมาสนองตอบความต้องการนั้นได้ก็จะแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ตามความต้องการที่แตกต่างกันของบุคคล ดังนั้นทัศนคติของแต่ละคนก็ย่อมมีความแตกต่างกัน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงทัศนคติ

แท้จริงของ แต่ละบุคคล โดยเฉพาะผู้ต้องขังเป็นผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาจากภายนอก เมื่อถูกต้องโทษเข้ามาอยู่ภายในเรือนจำและทัณฑสถาน ผู้ต้องขังจึงควรให้ความสำคัญกับการศึกษาสายอาชีพ เพื่อเป็นแก้ไข พัฒนาและฟื้นฟูสภาพจิตใจให้กลับตนเป็นคนดีของสังคม ให้ผู้ต้องขังมีวิชาชีพติดตัวออกไปประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเอง และครอบครัวได้ภายหลังจากพ้นโทษออกไปแล้ว อีกทั้งยังต้องพิจารณาว่าผู้ต้องขังต่างมีความต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับของบุคคลในสังคม ต้องการความก้าวหน้าในชีวิตเพื่อที่จะมีงานทำหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และต้องการความสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อสนองตอบต่อความต้องการได้อย่างถูกต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นผลดีต่อการแก้ไข ฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจของผู้ต้องขัง

2. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนนะ

2.1 ความหมายของคำว่า ทัศนนะ

ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “ทัศนนะ” ไว้มากมายด้วยกัน แต่ในที่นี้ผู้ศึกษาจะขอนำมาประกอบการศึกษาดังนี้

เชียรศรี ลิธิสสิริ (มาริสสา วิริยะรัมย์, 2550, น. 8) ทัศนนะหรือทัศนคติ คือ ความคิดเห็นต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว หรือ ทางด้านของสภาพจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด หรือความเห็นที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด พฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด ต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล อาจเป็นทางบวกหรือทางลบ เช่น ความศรัทธา ความนิยมไม่นิยม ความหวังดีไม่หวังดี เป็นต้น ซึ่งอาจจะแสดงออกเป็นการกระทำอันเกิดจากทัศนคติที่มีอยู่นั้น

ทัศนนะ หรือ ทัศนคติ มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. การรับรู้ จากสิ่งภายนอกและการคิดจากภายใน
2. การเกิดอารมณ์ ทำให้เกิดค่านิยมในใจ โดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ได้
3. พฤติกรรม เป็นผลของการรับรู้และการเกิดอารมณ์ของบุคคล

จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์ (2536, อ้างถึงใน กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร, สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2551) ได้สรุปว่า ทัศนนะ คือ สิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ที่ทำให้ทัศนคติแตกต่างกัน ทัศนคติจึงมีความคงทนไม่เปลี่ยนแปลงต่อสิ่งของหรือต่อสถานการณ์นั้นๆ

ศักดิ์ สุนทรเสถณี (2531, น. 2, อ้างถึงใน NovaAce, สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2551) กล่าวถึง ทัศนคติ เป็นการเชื่อมโยงไปถึงพฤติกรรมของบุคคล ทัศนนะ จึงหมายถึงถึง

ความสลับซับซ้อนของความรู้สึก หรือการมีอคติของบุคคลในด้านพฤติกรรม หมายถึง การเตรียมตัว หรือความพร้อมที่จะตอบสนอง

3. แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ

3.1 ความหมายของแรงจูงใจ

การให้ความหมายของแรงจูงใจมีผู้รู้หลายท่านที่ได้ให้ความหมายไว้อย่างสนใจ ดังนี้ ศิรินันท์ เพชรทองคำ และคณะ (2521, น. 66) กล่าวว่า แรงจูงใจ คือ ภาวะที่ ถูกกระตุ้น โดยแรงขับภายใน ซึ่งจะมาช่วยให้ไปสู่จุดหมายปลายทาง จนเกิดความพึงพอใจ ตลอดเวลาและเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจากความต้องการของบุคคล

มุกดา ศรียงค์ และคณะ (2544, น. 225) ได้กล่าวถึง แรงจูงใจ เป็นสภาวะที่เป็นแรง กระตุ้นให้บุคคลได้มีการแสดงพฤติกรรมออกมา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการหรือเป็นแรงจูงใจ ต่อสิ่งนั้นๆ

เสนาะ ตีเยาว์ (2543, น. 187) ได้ให้ความหมายไว้ว่า แรงจูงใจเป็นความเต็มใจที่ บุคคลพยายามจะให้บรรลุกับเป้าหมายหลักที่ตนเองต้องการ หรือเป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลนั้น แสดงพฤติกรรมที่ตนต้องการออกมาและตอบสนองความต้องการ

พวงเพชร วัชรอยู่ (2545, น. 187) ได้อธิบายว่า แรงจูงใจ เป็นสิ่งที่ทำให้เกิด พฤติกรรมหรือการกระทำที่เกิดขึ้น

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า แรงจูงใจ เป็นสิ่งที่อยู่ภายในร่างกายที่เป็นตัวกระตุ้นให้ ขับเคลื่อนภายในร่างกายเพื่อให้ไปถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นพฤติกรรมจากการแสดง ออกมาเพื่อตอบสนองความต้องการ

3.2 ประเภทของแรงจูงใจ

สิทธิโชค วรรณสันติกุล (2530, น. 51-52) ได้แบ่ง แรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. **แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation)** เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการ ของบุคคลที่จะกระทำกิจกรรมเพื่อที่จะทำให้ตนเองมีความรู้สึก ว่า ตนเองมีความสามารถ เมื่อไรที่ สามารถทำงานจนประสบผลสำเร็จได้ก็จะเกิดความพึงพอใจ

2. **แรงจูงใจภายนอก (External Motivation)** เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับการกระตุ้นจากสิ่งจูงใจนอกตัวบุคคล เช่น เงิน การเลื่อนตำแหน่ง โบนัส ค่าชม เป็นต้น การใช้แรงจูงใจภายนอกในการกระตุ้นให้คนทำงาน

ทรงพล ภูมิพัฒน์ (2541, น. 154-156) แบ่งแรงจูงใจไว้ 3 ประเภท คือ

1. **แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ (Affiliation motive)** หมายถึง การดำรงชีวิตภายในสังคมอย่างมีความสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องการ เพราะโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีความต้องการที่สำคัญอยู่ ได้แก่ การเป็นที่ยอมรับของคนอื่น การได้รับความนิยมชมชอบจากคนอื่น หรือความรักใคร่ชอบพอกับคนอื่น แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ จึงหมายถึง แรงจูงใจที่ทำให้บุคคลมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับนับถือของบุคคลในสังคม

2. **แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power motive)** หมายถึง ความต้องการที่จะได้มาซึ่งอิทธิพลที่เหนือคนอื่น ๆ ในสังคม ซึ่งทำให้บุคคลแสวงหาอำนาจ กระทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ เนื่องจากบุคคลเกิดการเรียนรู้ที่มาจากพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่ผ่านมา การมีอำนาจจึงเป็นการกระทำของบุคคลโดยการพยายามที่จะควบคุมสิ่งต่างๆ เพื่อให้ตนเองบรรลุผลตามความต้องการเหนือบุคคลอื่นๆ

3. **แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motive)** หมายถึง การคาดหวังของบุคคลซึ่งมาจากประสบการณ์สิ่งใดสิ่งหนึ่งจนประทับใจมาตั้งแต่ยังเล็กๆ แล้วพยายามที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จอันนั้น

3.3 องค์ประกอบที่สำคัญของแรงจูงใจ

1. **ความต้องการ (Needs)** คือ สภาพที่ร่างกายมีความต้องการให้เกิดแรงผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา

2. **แรงขับ (Drives)** หมายถึง แรงผลักดันที่เกิดขึ้นมาจากภายในตัวบุคคล ที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับความต้องการทางร่างกาย ซึ่งความต้องการนั้นจะเป็นตัวผลักดันให้แสดงพฤติกรรมเรียกว่า แรงขับ

3. **การตื่นตัว (Arousal)** ซึ่งเป็นสภาวะที่บุคคลพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมที่เป็นผลดีที่สุดต่อการแสดงออกของบุคคล

4. **การคาดหวัง (Expectancy)** คือการที่บุคคลมีความคิดล่วงหน้าว่าจะเกิดอะไรใน เวลาต่อไป ซึ่งการคาดหวังนี้เป็นการตั้งเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมาย เป็นตัวกำหนดทิศทางที่บุคคล นั้นต้องการ

5. **สิ่งล่อใจ (Incentives)** เป็นสิ่งที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมเพื่อให้ไปสู่จุดมุ่งหมาย ที่ตั้งไว้ (เสกสรรค์ เพ็ชรรักรา, สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2551)

ทรงพล ภูมิพัฒน์ (2541, น. 164-165) ได้แบ่งองค์ประกอบของแรงจูงใจเป็น 2 ประการ คือ

1. **องค์ประกอบภายนอก** ได้แก่ สิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเราจะทำให้มีการ แรงจูงใจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง

2. **องค์ประกอบภายใน** ได้แก่ สิ่งที่เกิดขึ้นภายในร่างกายของบุคคล ซึ่งเป็น นามธรรมไม่สามารถที่จะมองเห็นได้ ได้แก่

2.1 ความต้องการ (needs) เมื่อบุคคลเกิดความต้องการที่จะทำอะไรสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยได้รับการตอบสนองความต้องการย่อมทำให้เขาเกิดความพึงพอใจที่จะทำ หมายความว่า ความต้องการจะเป็นเสมือนแรงจูงใจที่สำคัญที่จะทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ เพราะถ้า ความ ต้องการในสิ่งใดมีมาก ย่อมสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นได้มาก แต่ถ้าความต้องการในสิ่งนั้น มีน้อย แรงจูงใจที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จก็ย่อมมีน้อย

2.2 ทศนคติ (attitudes) ทศนคติเป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะ เป็นไปในทางที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจก็ได้ การทำงานใดๆ ก็ตามแม้ว่าเราจะชอบงานนั้น มี แรงจูงใจในงานนั้นสูง แต่ถ้างานนั้นจำเป็นต้องไปเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น และบุคคลอื่นนั้นเป็น บุคคลที่เรามีทศนคติไปในทางลบ อาจเป็นผลทำให้ความสำเร็จของงานเปลี่ยนไป ทั้งนี้เพราะ ทศนคติมี ส่วนกระตุ้นกำหนดจุดมุ่งหมายของงานที่จะทำเช่นเดียวกับแรงจูงใจ

2.3 ค่านิยม (values) เป็นการที่บุคคลมองสิ่งอื่นว่ามีคุณค่า สังคมก็จะมองว่า บุคคลนั้นเป็นคนมีค่า จึงเป็นแรงจูงใจให้บุคคลเลือกทำกิจกรรมตามค่านิยมที่มีอยู่

2.4 ความวิตกกังวล (anxiety) การทำงานโดยย่อมพบกับอุปสรรคมากมาย เมื่อ พบกับอุปสรรคบุคคลมักมีความวิตกกังวลที่จะแก้ไขอุปสรรคนั้น แต่ถ้ามีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ก็จะเป็นตัวทำให้ความวิตกกังวลเปลี่ยนไป ซึ่งเป็นผลทำให้ความสำเร็จ ของงานเปลี่ยนไปด้วย

2.5 ความตั้งใจ (attention) เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของงานอยู่ที่ความตั้งใจ แต่ความตั้งใจจะดีมีมากน้อยแค่ไหนนั้น แรงจูงใจจึงมีส่วนที่ทำให้เกิดขึ้นได้ ถ้ามีแรงจูงใจจึงมีความสัมพันธ์กันและจะมีผลต่อความสำเร็จของงานตามมา

2.4 ปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ

ธนิกันต์ มาชะศิริานนท์ (2545, น. 19) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในที่จะเป็นตัวส่งเสริมให้บุคคลเกิดความพอใจในการทำงาน และช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่โน้มน้าวในทางบวก ปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วย

1. การประสบความสำเร็จ
2. การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น
3. ลักษณะเนื้อหาของงานที่มีความท้าทายความสามารถ
4. ความรับผิดชอบ
5. ความก้าวหน้าในด้านต่างๆ
6. การเจริญเติบโตในหน้าที่การงาน

ชนิษฐา วิเศษสาร, และ มุกดา ศรียงค์ (2539, น. 226-227) ได้กล่าวว่า สิ่งจูงใจที่ดึงดูดให้บุคคลทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ ได้แก่

1. เงิน ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้ดีขึ้น
2. ความมั่นคงในการทำงาน เป็นสิ่งจูงใจ เพราะบุคคลต้องการหลักประกันของชีวิตและครอบครัว
3. คำสรรเสริญและการยกย่องที่จริงใจเหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ เช่น การเลื่อนขั้นเงินเดือน เป็นต้น
4. การมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ซึ่งบุคคลที่เข้าทำงานใหม่ถือเป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะนำไปสู่ความพึงพอใจและประสิทธิภาพในงานเพิ่มมากขึ้น
5. การแข่งขัน เป็นสิ่งที่จูงใจในการกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ต้องการจรรยาตนเองเกิดความพอใจในความสำเร็จ โดยที่ไม่กระทบกระเทือนความรู้สึกของเพื่อนร่วมงานคนอื่นๆ

6. การเข้าไปมีส่วนร่วม ให้โอกาสในการเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นผ่านกลุ่มต่างๆ

ประติษฐ ลีลีคำ (2545, น. 30) ได้ว่า ปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดการแรงจูงใจนั้น เพราะมนุษย์จะเลือกทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะต้องเกิดขึ้นจากแรงจูงใจหลายอย่างที่จะนำไปสู่เป้าหมายของความต้องการที่เกิดขึ้นจากแรงจูงใจของมนุษย์ก่อน

อาจสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายในตัวบุคคล ซึ่งเกิดจากการตื่นตัวในด้านความพึงพอใจและเป็นการตอบสนองต่อเป้าหมายที่คาดหวังไว้ล่วงหน้า และเกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการของบุคคลและนำไปสู่การกระทำเพื่อให้เกิด การเรียนรู้ในสิ่งที่เราต้องการในความมั่นคงทางอาชีพ

4. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของโคมส์ (Combs) ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ เน้นความรู้สึของผู้เรียนว่ามีความสำคัญต่อการเรียนรู้มาก เพราะความรู้สึของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วนหลักการจัดการสอน ต้องคำนึงถึงความรู้สึของผู้เรียน การสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของโนลว์ (Knowles) ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้มาก หากมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ของมนุษย์เป็นกระบวนการภายใน อยู่ในความควบคุมของผู้เรียนแต่ละคน ผู้เรียนจะนำประสบการณ์ ความรู้ ทักษะและค่านิยมต่างๆ เข้ามาสู่การเรียนรู้ของตน โดยที่หลักการสอน จะเน้นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน รับผิดชอบร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ในกระบวนการเรียนรู้ ควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ ความรู้ ทักษะ เจตคติต่างๆ ของตนเข้ามาใช้ในการทำความเข้าใจสิ่งใหม่ๆ ประสบการณ์ใหม่ๆ สำหรับการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เราควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกสิ่งที่เรียนและวิธีเรียนด้วยตนเอง ส่วนกระบวนการเรียนการสอน ครูควรเข้าใจและส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณสมบัติเฉพาะตน ดังนั้นในกระบวนการเรียนรู้ ควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียนตัดสินใจด้วยตนเอง ลงมือกระทำ และยอมรับผลการตัดสินใจหรือการกระทำนั้นๆ

แนวคิดการเรียนรู้จากทฤษฎีการเรียนรู้ของ กานเย (Gagne) ได้จัดประเภทของการเรียนรู้ไว้หลายประเภท เช่น

การเรียนรู้สัญญาณ (signal - learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่อยู่นอกเหนือจิตใจ ผู้เรียนไม่สามารถบังคับพฤติกรรมไม่ให้เกิดขึ้นได้ การเรียนรู้แบบนี้เกิดจากการที่คนเรานำเอาลักษณะการตอบสนองที่มีอยู่แล้วมาสัมพันธ์กับสิ่งเร้าใหม่ที่มีความใกล้เคียงกับสิ่งเร้าเดิม

การเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบต่อเนื่อง (chaining) เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองที่ต่อเนื่องกันตามลำดับ เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำการเคลื่อนไหว

การเชื่อมโยงทางภาษา (verbal association) เป็นการเรียนรู้ในลักษณะคล้ายการเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบต่อเนื่อง แต่เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษา การเรียนรู้แบบการรับสิ่งเร้า-การตอบสนอง เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้แบบต่อเนื่องและการเชื่อมโยงทางภาษา

การเรียนรู้ความแตกต่าง (discrimination learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถมองเห็นความแตกต่างของสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะความแตกต่างตามลักษณะวัตถุ

การเรียนรู้ความคิดรวบยอด (concept learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถจัดกลุ่มสิ่งเร้าที่มีความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน โดยสามารถระบุลักษณะที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันได้ พร้อมทั้งสามารถขยายความรู้ไปยังสิ่งอื่นที่นอกเหนือจากที่เคยเห็นมาก่อนได้ (iGetWeb, สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2551)

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ของมนุษย์ที่มีความต่อเนื่องมาจากประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยผู้เรียนต้องเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเองและการเรียนรู้จะไปได้ดี ถ้าผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งจะต้องเกิดจากความต้องการและความสนใจของ และมีผลดีต่อการเจริญเติบโตช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา (แนวคิดการเรียนรู้, สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2551)

4.1 ความหมายของการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ปรากฏว่ามีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เอาไว้แตกต่างกันหลายท่านดังนี้

วุฒิชัย จำนง (2521, น. 6) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่แสดงออกมาหรือเป็นอยู่ก่อน กระบวนการเรียนรู้จะเปลี่ยนไปหลังจากผ่านกระบวนการต่างๆ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝนที่มีอยู่อย่างสม่ำเสมอ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ค่อนข้างถาวรและเกิดเป็นนิสัย และการเรียนรู้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเห็นหรือสังเกตได้จากการปฏิบัติ (Performance) ที่แสดงพฤติกรรมออกมาให้เห็น

ศิริพันธ์ เพชรทองคำ และคณะ (2521, น. 73) กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยที่อาศัยประสบการณ์จากการฝึกหัด ซึ่งทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงในลักษณะค่อนข้างถาวร ดังนั้นการเรียนรู้ทุกอย่างจะต้องมีจุดมุ่งหมาย ซึ่งเกิดจากความตั้งใจของบุคคล ซึ่งสามารถมีการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายของตนเอง ได้แบ่งชั้น การเรียนรู้ไว้ 7 ชั้น ดังนี้

1. ความต้องการที่จะเข้าสู่การเรียนรู้ ซึ่งบุคคลเรามีความต้องการเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว
2. การตั้งจุดมุ่งหมาย จนไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางด้วยความสำเร็จ
3. มีความสามารถที่มีไปให้ถึงจุดมุ่งหมาย ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยขั้นตอนของกระบวนการทางความคิด และจิตใจ เพื่อให้ความสามารถของบุคคลถูกต้องกับสภาพของการเรียนรู้
4. มีการฝึกหัดบ่อย ๆ เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
5. มีการวัดผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
6. บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้นั้นจริงหรือไม่
7. มีความพอใจที่บรรลุถึงจุดมุ่งหมายและสามารถนำการเรียนรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้

สุชาติ ศิริสุขไพบุลย์ (2528, น. 2) กล่าวว่า การเรียนรู้ คือ การที่บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังจากการเรียนรู้ โดยการกำหนดเงื่อนไขของการเรียนรู้จึงให้ผู้เรียนได้ศึกษา ฝึกหัดและการแสดงออกทางพฤติกรรม

ประทุมรัตน์ จงคุณกลาง, และ ศิรินาฏ ไอสาร (2548) กล่าวว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องที่มาจาก การฝึกหัดหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่สำคัญของการจัด การความรู้ที่มีประสิทธิภาพ (การเรียนรู้วัฒนธรรมองค์กร, สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2551)

กล่าวโดยสรุปว่า การเรียนรู้ คือ การที่คนเราสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ เรียนรู้เพื่อสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 องค์ประกอบของการเรียนรู้

สุชาติ ศิริสุขไพบุลย์ (2528, น. 3) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 3 ประการ คือ

1. **ผู้เรียน (Learner)** เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ ได้แก่ อวัยวะรับสัมผัส
2. **สิ่งเร้า (Stimulus)** เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่กระตุ้นหรือเร้าต่ออวัยวะรับสัมผัสของผู้เรียน อาจเรียกได้ว่า สถานการณ์สิ่งเร้า
3. **การตอบสนอง (Response)** การแสดงออกซึ่งเป็นผลจากสิ่งเร้าและกิจกรรมทางระบบประสาทเรียกว่า การตอบสนอง

องค์ประกอบของการเรียนรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ (Knowles, 1975, อ้างถึงใน แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง, สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2551) ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง เริ่มต้นจากการให้ผู้เรียนแต่ละคนบอกความต้องการและความสนใจพิเศษของตนเองเกี่ยวกับการเรียน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน เริ่มต้นจากผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ผู้เรียนควรศึกษาจุดมุ่งหมายของวิชา แล้วจึงเริ่มเขียนจุดมุ่งหมายในการเรียน ผู้เรียนควรเน้นถึงพฤติกรรมที่ผู้เรียนคาดหวังว่าจะเกิดขึ้น โดยกำหนดจุดมุ่งหมายที่สามารถวัดได้จากการเรียน
3. การวางแผนการเรียน โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดแนวทางการเรียนขึ้นมาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวิชา โดยที่ผู้เรียนควรวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนตามลำดับ ว่าผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กำหนดเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนของผู้เรียนเป็นผู้จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการและความสนใจของผู้เรียนให้มากที่สุด
4. การแสวงหาวิทยากร ที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนแต่ละด้านให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงในจุดมุ่งหมายจากประสบการณ์นั้นๆ

4.3 ประเภทของการเรียนรู้

สามารถจำแนกประเภทการเรียนรู้ออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. การเรียนรู้โดยการจำ เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนพยายามจะรวบรวมหรือหาเนื้อหาสาระจากสิ่งที่ต้องการที่จะเรียนมากที่สุด

2. การเรียนรู้โดยการเลียนแบบ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นของผู้เรียนที่พยายามลอกเลียนแบบหรือการกระทำตามต้นแบบที่เห็นว่าดีและมีประโยชน์แก่ตนเอง

3. การเรียนรู้โดยการหยั่งรู้ มี 3 ประเภท ดังนี้

- ผู้เรียนมองเห็นหรือมีปฏิริยาต่อส่วนรวมของสถานการณ์ทั้งหมดก่อน
- ผู้เรียนแยกแยะส่วนรวมเพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของส่วนย่อยนั้นๆ
- ผู้เรียนเกิดความเข้าใจสถานการณ์นั้นอย่างชัดเจน จนเกิดการหยั่งรู้

4. การเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนพยายามใช้ทางเลือกหลายๆทางเพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

5. การเรียนรู้โดยการสร้างมโนคติ การเรียนรู้โดยการสร้างความคิดรวบยอดนั้นเกิดจากการที่ผู้เรียนมองเห็นลักษณะร่วมของสิ่งนั้นก่อน

สุชาติ ศิริสุขไพบูลย์ (2528, น. 45) ได้กล่าวถึง ประเภทของการเรียนรู้สามารถจำแนกได้ตามลักษณะเงื่อนไขของการเรียนรู้ที่ต้องการจะประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ผู้เรียน สิ่งเร้า และการตอบสนอง

Gagne (1977, อ้างถึงใน สุชาติ ศิริสุขไพบูลย์, 2528, น. 45) ได้จำแนกลักษณะของการเรียนรู้ออกเป็น 8 ชนิด ซึ่งเป็นการแบ่งแยกตามลักษณะสถานการณ์ของการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ของผู้เรียน แล้วจึงได้ตั้งเป็นเงื่อนไขขึ้นเพื่อส่งเสริม การเรียนของผู้เรียนให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความสามารถ ไปในทางที่คาดหวังไว้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการเรียนรู้ 8 ชนิดอาจจำแนกลักษณะโดยสรุปได้ดังนี้

1. การเรียนรู้ด้วยสัญญาณ เป็นการเรียนรู้ชนิดที่ให้ผู้เรียนได้ตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เป็นสัญญาณตามเงื่อนไข ลักษณะการเรียนรู้ชนิดนี้ เรียกว่า เป็นการเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก

2. การเรียนรู้สิ่งเร้า-การตอบสนอง ผู้เรียนจะปฏิบัติการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ได้กำหนดการตอบสนองที่แน่นอน สิ่งที่ได้เรียนเป็นการพัฒนาความสามารถทางกล้ามเนื้อของผู้เรียน

3. การเรียนรู้แบบลูกโซ่ เป็นลักษณะของการฝึกหัดทักษะกล้ามเนื้อต่อเนื่องของการเรียนรู้

4. การเชื่อมโยงทางภาษาหรือการเรียนรู้ทางลูกโซ่ภาษา ซึ่งมีลักษณะเงื่อนไขเน้นหนักในลักษณะของการเรียนรู้ทางภาษา คำศัพท์ ชื่อ สัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายต่าง ๆ

5. การเรียนรู้แบบความแตกต่าง ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากการจำแนกความแตกต่างสถานการณ์ของสิ่งเร้าต่าง ๆ

6. การเรียนรู้ความคิดรวบยอด ผู้เรียนจะได้รู้จักแยกแยะสถานการณ์ของสิ่งเร้าซึ่งจะนำไปสู่การเข้าใจความหมายของสิ่งที่เรียนนั้นจนเกิดเป็นความคิดรวบยอดขึ้น

7. การเรียนรู้เกณฑ์ คือ ความคิดรวบยอดต่างๆ ตั้งแต่ที่มีความสัมพันธ์ร่วมกันจึงเกิดความหมายใหม่ที่เป็นจริง การเรียนรู้กฎเกณฑ์ คือ การเข้าใจในความหมายและสามารถนำไปใช้งานได้อย่างถูกต้อง ซึ่งต้องอาศัยพื้นฐานจากการเรียนรู้ในชนิดต้น ๆ มาก่อน

8. การเรียนรู้แบบแก้ปัญหา เป็นกระบวนการของการเรียนรู้ในรูปแบบของการใช้ความคิดรวบรวมความรู้ ประสบการณ์ และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้มาเพื่อใช้ในการคิดค้นหาคำตอบต่อปัญหาแปลกใหม่ การเรียนรู้แบบนี้จะช่วยส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความคิดใหม่ ๆ ซึ่งจะพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้มีความเชี่ยวชาญและสามารถถ่ายทอดความรู้สูงสุดอย่างมีประสิทธิภาพ

อาจจะสรุปได้ว่า การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง โดยเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียน การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน การวางแผนการเรียน การแสวงหาแหล่งวิทยาการ และการประเมินผลในการเรียนรู้ ตลอดจนได้มีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นร่วมกัน และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง

4.4 หลักการของเรียนรู้

สุชาติ ศิริสุขไพบูลย์ (2528, น. 4) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการที่ยุ่งยากซับซ้อน แต่หลักการในการเรียนรู้ที่ผู้สอนควรจะศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้วางแผนการสอนที่ดี ดังนี้

1. เราจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อเรามีความพร้อมที่จะเรียน มีเหตุผลที่ดีในการที่จะเรียน บางสิ่ง ก็จะเป็นการง่ายยิ่งขึ้นที่จะรับการสอนนั้น และนำไปเกิดผลสำเร็จในการเรียนรู้ได้
2. หากเราได้ใช้ความรู้และประสบการณ์มากเพียงใด ยิ่งจะช่วยให้เราสามารถเข้าใจในสิ่งนั้นได้มากยิ่งขึ้น หากละทิ้งไปเป็นเวลานานย่อมจะมีผลทำให้ลืมสิ่งนั้นไปได้
3. หากสิ่งที่เราได้เรียนรู้ไปนั้นสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ต่อตัวเราได้ ก็จะทำให้เราเกิดความพึงพอใจกับสิ่งที่เราได้รับผลนั้น ซึ่งจะทำให้เราจดจำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปได้ดีและมีความต้องการที่จะเรียนรู้มากขึ้น

4. การเรียนรู้สิ่งใหม่จะกระทำได้ง่ายขึ้น ถ้าหากการเรียนรู้นั้นสามารถจะสร้าง ความเชื่อมโยงกับสิ่งที่เราได้เรียนรู้มาก่อนแล้ว ก็จะนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่หรือสิ่งที่มีความยากมากขึ้น ได้ดีขึ้น

5. การเรียนรู้จะต้องทำตามลำดับที่ละขั้น สิ่งใหม่ทุกสิ่งที่เราเรียน จำเป็นต้องส่งต่อกับสิ่งที่เรียนรู้มาแล้วหลาย ๆ สิ่งให้มากที่สุด สิ่งเหล่านั้นสามารถกระทำได้ดีด้วยการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนที่เหมาะสม

6. การเรียนรู้จะกระทำได้ดีด้วยการลงมือปฏิบัติ ก่อนที่กระบวนการเรียนรู้จะสมบูรณ์ได้นั้น ผู้เรียนต้องได้รับการฝึกหัดในสิ่งที่คาดหวังว่าอยากจะได้เรียน

7. การเรียนที่ประสบผลสำเร็จช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ความผิดพลาดจากการเรียนทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ผู้สอนจึงต้องวางแผนการสอนให้ประสบผลสำเร็จด้วยการประเมินความสำเร็จในทุกขั้นตอนของการสอน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การสอนเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ คาดหวังไว้ เพราะพฤติกรรมที่คาดหวังจะเป็นตัวกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงออกจากผลของการเรียนรู้ในด้านต่างๆได้

5 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาในประเทศไทย และการศึกษาสายวิชาชีพ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ได้กำหนดการศึกษาในประเทศไทย ออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. การศึกษาในระบบ
2. การศึกษานอกระบบ
3. การศึกษาตามอัธยาศัย

การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มีหลักการดังนี้

1. **การศึกษาในระบบ (Formal Education)** เป็นการศึกษาที่มีรูปแบบและระบบแบบแผนชัดเจน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ หลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน การวัดผล และการประเมินผลที่แน่นอน

2. **การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education)** เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลายรูปแบบ ไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุและสถานที่ โดยมุ่งหมายให้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพมนุษย์ มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน สื่อ การวัดผลและ

ประเมินผล ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจแบ่งได้ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ประเภทความรู้พื้นฐานสายสามัญประเภทความรู้และทักษะอาชีพ และประเภทข้อมูลความรู้ทั่วไป

3. การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) เป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิต เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ การทำงาน หรือเรียนรู้จากบุคคล ครอบครัว สภาพแวดล้อม สื่อ ผู้เรียนเรียนรู้ได้ทั้งตั้งใจและไม่ตั้งใจ เป็นการจัดการศึกษาที่ไม่มีหลักสูตรชัดเจน ไม่มีระบบและรูปแบบของการจัดการศึกษาแน่นอนจนถึงไม่มีเลย หากแต่กิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ มีเจตคติ เช่นเดียวกับการศึกษาอื่น ๆ

การที่จะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องปฏิรูปและส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้มีความสำคัญอย่างน้อยเท่าเทียมกับการศึกษาในระบบ ทั้งด้านการดำเนินงานและงบประมาณทั้งนี้ เพื่อมุ่งพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ อันจะเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจและสังคมของรัฐบาล ให้ประชาชนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีสิทธิและมีหน้าที่ร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยที่ตอบสนองความต้องการและสอดคล้องกับสภาพและปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย และบูรณาการเข้าเป็นวิถี การดำเนินชีวิตของคนในสังคม (มติคณะรัฐมนตรี, สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2551)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ได้แบ่งการศึกษาเป็น 2 ระดับ คือ

1. ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งต้องจัดให้มีการศึกษาอย่างน้อย 12 ปี รวมถึง การศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

2. ระดับการศึกษาระดับอุดมศึกษา หรือหลังการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะแบ่งออกเป็นระดับต่ำกว่าปริญญา และปริญญา (ศูนย์สารสนเทศ สป.ศธ., กลุ่มงานจัดการฐานข้อมูล, กลุ่มพัฒนาระบบสารสนเทศ, สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2551)

5.1 การศึกษาต่อสายวิชาชีพ (อาชีวศึกษา)

การศึกษายาอาชีพมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การเรียนรู้วิชาชีพจากบิดามารดา หรือครอบครัวในการประกอบอาชีพอิสระ การฝึกการค้าขายที่บ้าน เป็นต้น การศึกษายาอาชีพ

เรียกอย่างเป็นทางการว่า “อาชีวศึกษา” การศึกษาอาชีวศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

การศึกษาในระดับ ปวช. รับผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) หลักสูตร 3 ปี การศึกษาในระดับนี้ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วเทียบเท่ากับสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายการศึกษาระดับ ปวส. รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวช. หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า หลักสูตร 2 ปี ซึ่งวุฒิการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงนี้ เทียบเท่ากับอนุปริญญา สามารถศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีต่อไปได้

สถาบันอาชีวศึกษามีทั้งสถาบันของรัฐและของเอกชน การศึกษาทางด้านอาชีวศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ด้านใหญ่ คือ

1. ด้านบริหารธุรกิจ สามารถแบ่งการเรียนออกเป็นหลายสาขาวิชา เช่น การขาย การบัญชี การเลขานุการ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การโรงแรมและอื่น ๆ
2. ด้านช่างอุตสาหกรรม แบ่งออกเป็นสาขาต่างๆ เช่น ช่างยนต์ ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างไฟฟ้า เป็นต้น
3. ด้านศิลปหัตถกรรม แบ่งออกเป็นสาขาต่างๆ เช่น ทางด้านศิลปหัตถกรรมแบ่งย่อยเป็นวิจิตรศิลป์ ออกแบบและหัตถกรรม เป็นต้น
4. ด้านวิชาการเกษตร

5.2 ข้อดีของการเรียนสายอาชีพ (อาชีวศึกษา)

1. อาชีวศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อมุ่งเป็นการทำงาน เป็นการฝึกทักษะ และวิชาการที่จำเป็นในการทำงาน ทางด้านบริหารธุรกิจ ทางด้านช่างและศิลปะ ผู้เรียนมีโอกาสได้งานทำสูง
2. ผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตร ปวช. เทียบเท่ากับ มัธยมศึกษาตอนปลาย มีโอกาสในการเลือกประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ทำให้มีทางเลือกมากกว่าและ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. ก็มีโอกาสเรียนปริญญาตรี เพื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี
3. ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพอิสระโดยอาจจะประกอบกิจการส่วนตัว โดยใช้วิชาความรู้ที่เรียนมา เช่น เปิดร้านขายของ ซ่อมแซมเครื่องใช้ไฟฟ้า ผู้ที่สำเร็จด้านศิลปกรรม อาจจะทำงานศิลปะขายได้
4. ผู้เรียนสามารถหางานเสริมในระหว่างเรียน เนื่องจากการเรียนอาชีวศึกษาจะไม่ได้เรียนเต็มวัน บางโรงเรียนแบ่งเป็นรอบเช้า รอบบ่าย รอบค่ำ ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนและทำงาน

เสริมได้เพื่อหารายได้แบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง (อณาวุฒิ ชูทรัพย์, สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2551)

5.3 การจัดการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน

1. หลักสูตร

หลักสูตร เป็นส่วนสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งของระบบการจัดการศึกษา จึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่บ่งชี้ให้เห็นถึงคุณภาพของบุคคลและสังคม เพราะเป็นตัวบอกหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง ซึ่งทั้งผู้เรียนและผู้สอนจะได้ทราบและปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ เพื่อที่จะบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการเรียนการสอน

ความหมายของหลักสูตร

สังัด อุทรานันท์ (อัญชูลี จันทรมณี, 2545, น. 49) ได้กล่าวถึง ความหมายของหลักสูตร ดังนี้

1. หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชาประกอบไปด้วย เนื้อหาสาระ ที่ได้จัดเรียงลำดับความยากง่ายและเป็นขั้นตอนอย่างดี
2. หลักสูตรประกอบด้วยประสบการณ์ทางการเรียนที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ต้องการ
3. หลักสูตรเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้น สำหรับให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่ผู้เรียน
4. หลักสูตรประกอบด้วยประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียน ซึ่งทำให้เขาได้ทำ เขาได้รู้ และตอบสนองต่อความต้องการ

อัญชูลี จันทรมณี (2545, น. 50) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตรเปรียบเสมือนแผนการเรียนรู้ และประสบการณ์หรือกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพชีวิต

2. ครูผู้สอน

ครู คือ บุคคลที่มีหน้าที่ในการสอนนักเรียน เกี่ยวกับวิชาความรู้ หลักการคิด การอ่าน รวมถึงการปฏิบัติและแนวทางในการทำงาน โดยวิธีในการสอนจะแตกต่างกันออกไปโดยคำนึงถึงพื้นฐานความรู้ ความสามารถ และเป้าหมายของนักเรียนแต่ละคน

คำว่า "ครู" มาจากศัพท์ภาษาสันสกฤต "คุรุ" และภาษาบาลี "ครุ, คุรุ"

ครู คือ บุคคลที่ทำหน้าที่ช่วยสอน สอนทบทวน สอนภาคปฏิบัติ ซึ่งจะแตกต่างจาก อาจารย์ที่สอนภาคบรรยาย (วิกิพีเดีย, สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2552)

จากความหมายของครูสามารถสรุปได้ว่า ครูผู้สอนมีหน้าที่ในการสอนหนังสือ โดยให้ผู้เรียนสามารถได้ความรู้ การอ่าน รวมถึงการปฏิบัติ ซึ่งวิธีในการสอนและเทคนิคจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้เรียน

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะจะมีผลกระทบโดยตรงถึงประสิทธิภาพของหลักสูตรด้วย เพราะการสอนของครูเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ได้มีคุณสมบัติและทัศนคติที่ผู้สร้างหลักสูตรมุ่งหวังไว้ คิบเลอร์ (Kibler, อ้างถึงใน อัญชุลี จันทรมณี, 2545, น. 51) ได้เสนอหลักการในการจัดการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

1. การเตรียมตัวก่อนการเรียนรู้ ก่อนที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ผู้เรียนควรมีพื้นฐานมาก่อนที่ผู้สอนจะอธิบายความรู้ใหม่ เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

2. การจูงใจผู้เรียนที่เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้จะเป็นการเพิ่มความสนใจที่จะอยากเรียนให้แก่ผู้เรียน

3. การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเห็นพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดี คือ การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเห็นตัวอย่างที่ถือว่าประสบความสำเร็จ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการลอกเลียนแบบตามพฤติกรรมนั้นๆ

4. การฝึกปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนควรจะได้รับโอกาสในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเองและมีการเรียนรู้ใหม่อยู่เรื่อยๆ

5. การจัดลำดับขั้นตอนในการเรียนรู้ ในการเรียนการสอนนั้น เนื้อหาวิชาควรนำมาจัดในลักษณะที่ทำให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้จากง่ายไปหายาก หรือจากสิ่งที่ใกล้ตัวไปยังสิ่งที่ไกลตัว ซึ่งการเรียนรู้ก็จะสำเร็จและไม่ก่อให้เกิดการเบื่อหน่ายกับการเรียน

6. ความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกันในด้านวิธีการเรียนรู้ ฉะนั้นประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่จัดให้แก่ผู้เรียนจึงต้องจัดให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในวิธีการที่เหมาะสมกับความสามารถ

7. พฤติกรรมการสอนของผู้สอนในชั้นเรียน จะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ ส่วนการอธิบายและการให้คำแนะนำ เป็นผลทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อัญชุลี จันทรมณี (2545, น. 52) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่ครูผู้สอนจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องผสมผสานปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุตามจุดมุ่งหมายของการสอนที่กำหนดไว้

4. สื่อและอุปกรณ์

สื่อการสอนเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่จะทำให้กระบวนการเรียนการสอน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของการศึกษา การศึกษาจึงเป็นตัวกลางที่จัดทำให้ ผู้เรียนมีความเข้าใจบทเรียนอย่างเต็มที่ นอกจากนี้จะมีประโยชน์ในการสอนแล้วยังเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้ ผู้เรียนเกิดความสนใจ ดังนั้นความพร้อมของครูในการใช้สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ต่างๆ ประกอบการสอนจึงเป็นเครื่องช่วยเพิ่มทักษะในการสอนได้มากยิ่งขึ้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (อัญชูลี จันทรมณี, 2545, น. 52) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สื่อ การสอน เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่ทำให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้หรือประสบการณ์ไปยังผู้เรียนได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการ (อัญชูลี จันทรมณี, 2545, น. 53) ได้ให้ความหมายของสื่อการสอน ไว้ว่า สื่อการสอน หมายถึง เครื่องมือ ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ที่จะช่วยสนับสนุนให้การเรียน การ สอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ สื่อการเรียนการสอนยังเป็นสิ่งเร้าความสนใจผู้เรียน ให้เกิด ความอยากเรียนรู้ต่อไป เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียนมากยิ่งขึ้น

อัญชูลี จันทรมณี (2545, น. 53) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สื่อการเรียนการสอนเป็น เครื่องช่วยให้การอบการสอนชัดเจนขึ้น อุปกรณ์การสอนเป็นสิ่งที่ช่วยให้การเรียนการสอนมี ประสิทธิภาพ และเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น

การเลือกสื่อการเรียนการสอน มีดังนี้

1. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
2. ตรงกับเนื้อหา
3. น่าสนใจ
4. เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
5. สะดวกกับการใช้และเก็บรักษา

อาจสรุปได้ว่า การเลือกสื่อการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และวิธีการสอน ส่วนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องตรงกับเนื้อหา เหมาะสมกับผู้เรียน สะดวกต่อการใช้และเก็บรักษา เป็นต้น

5. อาคาร

อาคาร หมายถึง สิ่งก่อสร้างที่สร้างโดยมนุษย์ ในรูปของโรง เรือน ร้าน หรือ รูปแบบอย่างอื่นสำหรับใช้สอย แต่ในกฎหมายควบคุมอาคารได้รวมถึง เขื่อน สะพาน อุโมงค์ ท่อ ป้ายและอื่นๆ

อาคาร มักมีส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมมากกว่าหนึ่งอย่างและปกติจะตั้งอยู่บนพื้นดิน (วิกิพีเดีย, สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2552)

จากความหมายของอาคารสามารถสรุปได้ว่า เป็นสิ่งก่อสร้างที่ขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในการทำกิจกรรมต่างๆ

5.4 การพัฒนาการจัดการศึกษา

1. การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร

1.1 หลักสูตรฉบับปรับปรุง เป็นการปรับปรุงในสาระสำคัญของหลักสูตร อาทิ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร ชื่อหลักสูตร ชื่อปริญญา เนื้อหาสาระสำคัญในหมวดวิชาเฉพาะและระบบการศึกษา

1.2 หลักสูตรปรับปรุงเล็กน้อย (ปรับปรุงย่อย) เป็นการปรับปรุงในระดับรายวิชา อาทิ การเปลี่ยนชื่อรายวิชา การเปลี่ยนรหัสรายวิชา การเพิ่มรายวิชาเลือก และการปรับคำอธิบายรายวิชา โดยไม่กระทบโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาสาระ (สำนักวิจัยสถาบันและประเมินผล, สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2552)

2. การสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ จึงเป็นกระบวนการหนึ่งในการจัดการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานที่มุ่งเน้นความสามารถ (Competence) ของผู้เข้ารับการฝึกเป็นสำคัญ ไม่ยึดติดกับเวลา (Time-Based) และกระบวนการฝึกทักษะต้องดำเนินไปตามขั้นตอนที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า ผู้เข้ารับการฝึกที่มีการเรียนรู้ได้เร็วก็น่าจะสามารถจบการฝึกได้ก่อนบุคคลอื่น (วิกิพีเดีย, สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2552)

3. **คุณภาพของผู้เรียน** ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จะมุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม เพื่อให้เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ โดยมีลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

3.1 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและครอบครัว การอาชีพ การออกแบบและเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ

3.2 มีทักษะในการทำงาน การประกอบอาชีพ การจัดการ การแสวงหาความรู้ เลือกใช้เทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงาน สามารถทำงานอย่างมีกลยุทธ์ สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่

3.3 มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน รักการทำงาน ประหยัด อดออม ตรงต่อเวลา เอื้อเฟื้อ เสียสละและมีวินัยในการทำงาน เห็นคุณค่าความสำคัญของงานและอาชีพสุจริต ตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และพลังงาน (คุณภาพของผู้เรียน, สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2552)

5.5 ข้อมูลพื้นฐานในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของกรมราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์มีนโยบายให้มีการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาแก่ผู้ต้องขังภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมราชทัณฑ์กับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 20 การจัดการศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาเอกชน และสถานประกอบการ ทางกรมราชทัณฑ์จึงให้เรือนจำและทัณฑสถานขยายโอกาสทางการศึกษาให้หลากหลายและสนับสนุนให้ผู้ต้องขังเข้ารับการศึกษาอาชีวศึกษาให้เพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการฝึกผู้ต้องขังให้มีความชำนาญก่อนออกไปประกอบอาชีพอิสระ

การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาให้กับผู้ต้องขังภายในเรือนจำและทัณฑสถานเริ่มดำเนินการจัดการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โดยมีเรือนจำกลางนครพนม ร่วมกับวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครพนม ภายใต้โครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท (อศ.กช.) โดยเปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาเกษตรกรรม มีผู้ต้องขังสมัครเรียนเป็นจำนวน 49 คน และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาเกษตรศาสตร์ จำนวน 41 คน ต่อมาจึงได้ขยายไปยังเรือนจำและทัณฑสถานต่างๆ อีก 18 แห่ง ดังนี้

ตารางที่ 2.1
จำนวนผู้ต้องขังที่สมัครเรียนในหลักสูตร (ปวช./ปวส.) ของ
สถานศึกษาในเรือนจำและทัณฑสถาน

ที่	เรือนจำและ ทัณฑสถาน	ภาคเรียนที่เปิด ดำเนินการ	หลักสูตร ปวช. (คน)	หลักสูตร ปวส. (คน)	สถานศึกษา
1	รจ.ก.นครพนม	2/2545	49	41	วษท.นครพนม
2	รจ.จ.นราธิวาส	1/2546	45	-	วก.ตากใบ
3	รจ.ก.ฉะเชิงเทรา	1/2546	106	-	วช.ฉะเชิงเทรา
4	รจ.อ.หล่มสัก	1/2546	30	-	วษท.เพชรบูรณ์
5	รจ.จ.มหาสารคาม	1/2546	36	-	วษท.มหาสารคาม
6	รจ.จ.ชุมพร	2/2546	34	-	วษท.ชุมพร
7	รจ.อ.พล	1/2547	60	-	วษท.ขอนแก่น
8	รจ.จ.สิงห์บุรี	1/2547	55	31	วก.อินทร์บุรี
9	รจ.จ.เลย	1/2547	30	30	วษท.ขอนแก่น
10	ทบ.ช.ขอนแก่น	1/2547	53	-	วษท.ขอนแก่น
11	รจ.อ.สวรรคโลก	2/2547	30	-	วษท.สุโขทัย
12	รจ.ก.กำแพงเพชร	2/2547	104	-	วช.กำแพงเพชร
13	ทส.ว.พระนครศรีอยุธยา	2/2547	29	-	วทอ.ต่อเรือ พระนครศรีอยุธยา
14	รจ.จ.ภูเก็ต	2/2547	83	-	วท.ภูเก็ต
15	รจ.ก.พัทลุง	2/2547	20	38	วก.ควนขนุน
16	ทส.ว.นครศรีธรรมราช	2/2547	50	-	วศ.นครศรีธรรมราช
17	ทส.ช.ขอนแก่น	2/2547	53	-	วษท.ขอนแก่น
18	ทส.ญ.นครราชสีมา	2/2547	25	-	วษท.นครราชสีมา
	18 แห่ง	รวม	952	140	

หลังจากภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 กรมราชทัณฑ์ได้มอบหมายนโยบายไปยังเรือนจำและทัณฑสถานที่มีความพร้อมและมีศักยภาพในการดำเนินการเรียนการสอน โดยให้เข้าร่วมโครงการขยายโอกาสการศึกษา "อาชีวศึกษาแก่ผู้ต้องขัง" เพิ่มขึ้น มีเรือนจำและทัณฑสถานเข้าร่วมโครงการเพิ่มมากยิ่งขึ้นจนกระทั่งนำไปสู่การร่วมลงนามข้อตกลงความร่วมมือขยายโอกาสการศึกษา "อาชีวศึกษาแก่ผู้ต้องขัง" ระหว่างกรมราชทัณฑ์กับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ขึ้นเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2550 ณ ทัณฑสถานหญิงกลาง กรุงเทพมหานครและนำไปสู่ความร่วมมือขยายผลการดำเนินการไปทั่วประเทศดังผลปรากฏ ดังนี้

ตารางที่ 2.2

จำนวนผู้ต้องขังที่เรียนหลักสูตร (ปวช./ปวส.) และจำนวนเรือนจำ
ที่เปิดการเรียนการสอน หลักสูตร (ปวช./ปวส.)
ในปีงบประมาณ 2545 - 2551

ปีงบประมาณ	อาชีวศึกษา					
	หลักสูตร ปวช. จำนวน (คน)			หลักสูตร ปวส. จำนวน (คน)		
	รจ/ทส	ผู้เรียน	ผู้จบ	รจ/ทส	ผู้เรียน	ผู้จบ
2545	3	54	-	1	41	-
2546	5	251	-	-	-	-
2547	12	592	-	3	99	-
2548	30	1,798	18	11	47	35
2549	41	1,960	223	14	458	138
2550	85	5,601	364	34	1,787	156
2551	79	3,281	-	38	970	-

หมายเหตุ: ปีการศึกษา 2551 อยู่ระหว่างรวบรวมผล

ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 เรือนจำและทัณฑสถานดำเนินการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาแก่ผู้ต้องขัง จำนวน 85 แห่ง โดยได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 52 แห่ง และได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานส่งเสริม

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 3 แห่ง มีนักศึกษาอาชีวะทั้งสิ้น 4,251 คน

1. ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำนวน 3,281 คน ประกอบด้วย
    - นักโทษชาย จำนวน 2,761 คน
    - นักโทษหญิง จำนวน 520 คน
  2. ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 978 คน ประกอบด้วย
    - นักโทษชาย จำนวน 820 คน
    - นักโทษหญิง จำนวน 158 คน
- แยกประเภทสาขาวิชาดังนี้

ตารางที่ 2.3

ข้อมูลนักศึกษาผู้ต้องขังระดับ ปวช. จำแนกตามประเภทวิชา

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 เรือนจำและ

ทัณฑสถาน จำนวน 85 แห่ง

ที่	ประเภทวิชา	ผู้ต้องขังระหว่าง		ผู้ต้องขังเด็ดขาด		รวม
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
1	ช่างอุตสาหกรรม	42	-	1,560	10	1,612
2	พาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ	13	20	533	315	881
3	เกษตรกรรม	14	3	542	65	624
4	คหกรรม	-	9	-	98	107
5	ศิลปกรรม	-	-	53	-	53
6	อุตสาหกรรมगत ท่องเที่ยว	-	-	4	-	4
	รวม	69	32	2,692	488	3,281

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำนวน 6 ประเภทวิชา ประกอบด้วย

- ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ได้แก่ สาขาวิชาก่อสร้าง เครื่องเรือนและตกแต่งภายใน โลหะการ เครื่องกล ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ และต่อเรือ

- ประเภทวิชาพาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ ได้แก่ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ธุรกิจ การค้าปลีก การตลาดและการบัญชี
- ประเภทวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ สาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- ประเภทวิชาศิลปกรรม ได้แก่ สาขาวิชาศิลปกรรม และวิจิตรศิลป์
- ประเภทวิชาเกษตรกรรม ได้แก่ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ สัตวศาสตร์ พืชศาสตร์ เทคโนโลยีภูมิทัศน์ และอุตสาหกรรมเกษตร
- ประเภทวิชาคหกรรม ได้แก่ ผ้าและเครื่องแต่งกาย และคหกรรมบริการ

ตารางที่ 2.4

ข้อมูลนักศึกษาผู้ต้องขังระดับ ปวส. จำแนกตามประเภทวิชา
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 เรือนจำและ
ทัณฑสถาน จำนวน 85 แห่ง

ที่	ประเภทวิชา	ผู้ต้องขังระหว่าง		ผู้ต้องขังเด็ดขาด		รวม
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
1	ช่างอุตสาหกรรม	8	1	320	-	329
2	เกษตรกรรม	3	1	282	20	306
3	พาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ	1	14	165	122	302
4	คหกรรม	1	-	23	-	24
5	ประมง	-	-	13	-	13
6	อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	-	-	4	-	4
	รวม	13	16	807	142	978

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 6 ประเภทวิชา ประกอบด้วย

- ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ได้แก่ สาขาวิชาเครื่องกล การก่อสร้าง เครื่องกล ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ โลหะการ
- ประเภทวิชาเกษตรกรรม ได้แก่ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ สัตวศาสตร์ พืชศาสตร์ เทคโนโลยีภูมิทัศน์ และอุตสาหกรรมเกษตร

- ประเภทวิชาพาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ ได้แก่ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ การตลาด การบัญชี และธุรกิจการค้าปลีก
- ประเภทวิชาคหกรรม ได้แก่ สาขาวิชาคหกรรมบริการ และคหกรรม
- ประเภทวิชาประมง ได้แก่ สาขาวิชาประมง
- ประเภทวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ สาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

5.6 การจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเรือนจำกลางคลองเปรม

ศูนย์การเรียนรู้เรือนจำเปรมประชา เรือนจำกลางคลองเปรม ได้ดำเนินตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ โดยการประสานงานกับสถาบันอาชีวศึกษากรุงเทพมหานครและได้มอบหมายให้วิทยาลัยเทคนิคดอนเมืองเข้ามาดำเนินการจัดการศึกษา ในหลักสูตรสถาบันตติยกรรม ซึ่งได้มีการคัดเลือกผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดีตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเข้ารับการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และเปิดรับสมัครผู้ต้องขังในเรือนจำกลางคลองเปรม เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาสถาบันตติยกรรม หลักสูตร 3 ปี และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หลักสูตร 2 ปี เริ่มตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1/2549 โดยกำหนดหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้สมัครเข้าศึกษา ดังนี้

1. ผู้ต้องขังสมัครเรียนระดับ ปวช. จะต้องมีความรู้เดิม (จบการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3)
2. ผู้ต้องขังสมัครเรียนระดับ ปวช. ยกเว้นไม่ต้องเสียค่าลงทะเบียนเรียน แต่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอุปกรณ์การเรียน (ค่ากระดาษเขียนแบบ หนังสือเรียน อุปกรณ์ใช้ในการเขียนแบบ เป็นต้น)
3. เป็นผู้ต้องขังเด็ดขาดตั้งแต่ชั้นดีขึ้นไปเหลือโทษไม่เกิน 20 ปี (ไม่จำกัดคดี)
4. มีความประพฤติเรียบร้อย ไม่เคยกระทำความผิดระเบียบวินัยของเรือนจำ และมีความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียน ไม่ประสงค์ขอย้ายเรือนจำในระหว่างเรียนและสามารถเรียนได้จนกว่าจะจบหลักสูตร
5. ผู้ต้องขังที่สมัครเรียนระดับ ปวช. จะต้องไม่ใช่ผู้สมัครเรียนสายสามัญหรือสายวิชาชีพ

สถิติผู้ต้องขังที่เข้ารับการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ของวิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง ในหลักสูตรสถาบันตติยกรรม ที่เริ่มดำเนินการตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1/2549 ถึง ภาคการศึกษาที่ 1/2551 ได้รวบรวมสถิติไว้ดังนี้

ตารางที่ 2.5

สถิตินักศึกษาผู้ต้องขังระดับอาชีวศึกษาตามหลักสูตร

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาวิทยาลัย

เทคนิคดอนเมือง สาขาสถาปัตยกรรม

เรือนจำกลางคลองเปรม

ภาคการศึกษาที่	หลักสูตร	จำนวน ผู้เรียน	จำนวน ผู้สอบผ่าน	จำนวน ผู้จบ
1 ปีการศึกษา 2549	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	75 คน	72 คน	-
	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	27 คน	27 คน	-
2 ปีการศึกษา 2549	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	75 คน	72 คน	-
	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	27 คน	27 คน	-
1 ปีการศึกษา 2550	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	50 คน	48 คน	-
	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	21 คน	21 คน	21 คน
2 ปีการศึกษา 2550	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	81 คน	71 คน	16 คน
	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	-	-	-
1 ปีการศึกษา 2551	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	47 คน	47 คน	-
	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	28 คน	28 คน	-

หมายเหตุ: “รายงานสถิตินักศึกษาผู้ต้องขังระดับอาชีวศึกษาของเรือนจำกลางคลองเปรม”. โดยเรือนจำกลางคลองเปรม, 2551.

นอกจากมีการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสายอาชีวศึกษาให้กับผู้ต้องขังในเรือนจำกลางคลองเปรมแล้ว ยังมีการจัดการเรียนการสอนในสายสามัญ การฝึกวิชาชีพในหลักสูตรระยะสั้น และการเรียนการสอนในรูปแบบอื่นๆ ดังนี้

การเรียนการสอนสายสามัญ

- ระดับผู้ไม่รู้หนังสือ
- ระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษที่จัดให้กลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่จบการศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษที่จัดให้กลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่จบการศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษที่จัดให้กลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่จบการศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า
- ระดับอุดมศึกษา หลักสูตรปริญญาตรี มคอ.

การเรียนการสอนสายอาชีพศึกษา (ปวช./ปวส.)

- สาขาสถาปัตยกรรม

การเรียนการสอนวิชาชีพระยะสั้น

หลักสูตรสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน

- สาขาช่างตัดผมบุรุษ
- สาขาช่างเสริมสวย
- สาขาช่างบำรุงรักษาจักรยานยนต์
- สาขาช่างซ่อมวิทยุโทรทัศน์
- สาขาเทคนิคการเขียนป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์
- สาขาช่างซ่อมรองเท้า
- สาขาช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน
- สาขาช่างเดินสายไฟในอาคาร
- สาขาคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา

- สาขาช่างเชื่อมไฟฟ้า
- สาขาช่างซ่อมนาฬิกา
- สาขาการทำกรอบรูปวิทยาศาสตร์
- สาขาช่างซ่อมเครื่องคอมพิวเตอร์
- สาขาช่างปลูกเบ็อง
- สาขาการทำน้ายาล้างจาน
- สาขาการทำขนมอบกรอบ

- สาขาการประดิษฐ์ของชำร่วย
- สาขาศิลปะสีน้ำ

6 ข้อมูลเรือนจำกลางคลองเปรม

6.1 ประวัติเรือนจำกลางคลองเปรม

เมื่อปี พ.ศ.2478 ขุนศรีสรากร อธิบดีกรมราชทัณฑ์ได้มองเห็นว่าสภาพเรือนจำกลางเขตคลองเปรม (เรือนจำกองลหุโทษ) ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างถนนมหาชัย กับวัดสุทัศน์ กรุงเทพฯ มีสภาพเก่าแก่ทรุดโทรม รวมทั้งตั้งอยู่กลางพระนคร จึงได้ทำการตกลงกับกระทรวงการคลังว่า จะมอบที่ดินให้เทศบาลนครกรุงเทพฯ เข้าในอัตราปีละ 16,000 บาท หรือจะขายในราคา 300,000 บาท และได้นำเสนอให้ย้ายเรือนจำลหุโทษไปอยู่ที่แห่งใหม่

นายกรัฐมนตรีจอมพลแปลก พิบูลสงคราม เห็นชอบให้เลือกสถานที่ตั้งเรือนจำใหม่ที่ดินตำบลลาดยาว อำเภอบางเขน กรุงเทพฯ ซึ่งอยู่ตรงข้ามปากคลองเปรม และถนนหน้าสถานีเกษตรกลางจึงได้ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเวนคืนที่ดินจำนวน 150 ไร่ 2 งาน 29 ตารางวา เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2486

เมื่อเวนคืนที่ดิน 150 ไร่ 2 งาน 29 ตารางวา กรมราชทัณฑ์ได้ซื้อเป็นกรรมสิทธิ์ในราคาเฉลี่ยไร่ละ 325 บาท และมอบหมายให้พันตำรวจเอก พระกัลป์กลางสมร อธิบดีกรมราชทัณฑ์ จัดตั้งเรือนจำใหม่เรียกว่า “เรือนจำชั่วคราวตำบลลาดยาว” โดยเริ่มทำการก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2496 แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2513 และกำหนดอาณาเขตเป็นเรือนจำคลองเปรม สิ้นเงินค่าก่อสร้าง 86,133,000 บาท

ต่อมาได้มีการเวนคืนที่ดินเพิ่มเติม จำนวน 872 ไร่ 2 งาน 10 ตารางวา เพื่อสร้างสถานอบรมและฝึกอาชีพบุคคลที่มีนิสัยประพฤติเป็นอันธพาล เรือนจำหญิงและบ้านพักอาศัยของเจ้าหน้าที่เรือนจำ

เรือนจำกลางคลองเปรม ตั้งอยู่เลขที่ 33/2 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

พื้นที่ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ ได้แบ่งพื้นที่ให้เรือนจำกลางคลองเปรมรับผิดชอบ จำนวน 496 ไร่ 3 งาน 27 ตารางวา

อาณาเขต ทิศเหนือ บริเวณด้านทิศเหนือเรือนจำฯ จรดถนนงามวงศ์วาน สำนักงานใหญ่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) และวัดเทวสุนทร

ทิสใต้ บริเวณด้านหลังเรือนจำ จรดหมู่บ้านจัดสรร สถานีตำรวจนครบาลประชาชน ถนนแยกประชาชน วัดเสมียนนารีและสำนักงานหนังสือพิมพ์มติชน

ทิศตะวันตก บริเวณทิศตะวันตกของเรือนจำฯ จรดตลาดพงษ์เพชร คลองประปา ถนนประชาชน และศูนย์การค้าเดอะมอลล์งามวงศ์วาน

ทิศตะวันออก บริเวณทิศตะวันออกของเรือนจำฯจรดคลองเปรมประชากร สถานีรถไฟบางเขน ถนนวิภาวดีรังสิตและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6.2 หน้าที่ความรับผิดชอบ

1. ส่วนบริหารทั่วไป รับผิดชอบเกี่ยวกับการวางแผน การดำเนินการด้าน อัตรากำลังการบริหารงานบุคคลการพัสดุอาคารสถานที่ การเงินและบัญชีของเรือนจำ แบ่งการบริหารออกเป็น 4 ฝ่าย คือ

1.1 ฝ่ายบริหารทั่วไป ดำเนินการเกี่ยวกับด้านการเงิน/บัญชีสารบรรณ การประชุมการบริหารงานบุคคล การวางแผนอัตรากำลัง การรับเรื่องร้องทุกข์ งานการเจ้าหน้าที่ และสวัสดิการข้าราชการ รวมทั้งงานที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดโดยเฉพาะ

1.2 ฝ่ายพัสดุ ดำเนินการเกี่ยวกับ พักดู อาคารสถานที่ ยานพาหนะ และการจัดซื้อ จัดจ้าง

1.3 ฝ่ายเลขานุการ ดำเนินการเกี่ยวกับราชการทั่วไปของผู้บริหาร (ผู้บัญชาการเรือนจำฯ) กรองงาน ตรวจสอบ ติดตาม เรงรัดข้อราชการตามนโยบาย ประสานราชการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ/เอกชน และประชาชนทั่วไป

1.4 ศูนย์บริหารยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา ดำเนินการเกี่ยวกับแผนงาน/โครงการ การประชาสัมพันธ์ การรวบรวมสถิติข้อมูลของหน่วยงาน การติดตามประเมินผลของเรือนจำ

2. ส่วนควบคุมผู้ต้องขัง รับผิดชอบเกี่ยวกับวางแผนและดำเนินการด้านการควบคุมผู้ต้องขัง รักษาการณ์บริเวณเรือนจำ ป้องกันการลักลอบนำสิ่งของต้องห้าม เข้า-ออก เรือนจำ แบ่งการบริหารออกเป็น 14 ฝ่าย คือ

2.1 ฝ่ายรักษาการณ์ ดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผนงานและการดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาการณ์ภายนอกเรือนจำ การป้องกันการลักลอบนำสิ่งของต้องห้ามเข้า-ออก เรือนจำควบคุมผู้ต้องขังจ่ายออกทำงานนอกเรือนจำ ตลอดจนการควบคุม ดูแลเก็บรักษาและการใช้อาวุธปืนของเรือนจำ รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.2 ฝ่ายควบคุมกลาง ดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผนและการดำเนินการควบคุมผู้ต้องขังให้อยู่ในกฎระเบียบของเรือนจำ ตลอดจนแนะนำอบรมเกี่ยวกับระเบียบวินัยและการปฏิบัติตนในเรือนจำแก่ผู้ต้องขัง การพิจารณาเสนอความดีความชอบและความเห็นเกี่ยวกับการเลื่อน-ลดชั้น การลงโทษทางวินัย ร่วมพิจารณาคัดเลือกผู้ต้องขังออกทำงานนอกเรือนจำ ควบคุมผู้ต้องขังจำยอม ควบคุมการขนย้ายผู้ต้องขังไปยังเรือนจำอื่น หรือรักษาตัวนอกเรือนจำ ควบคุมดูแลระบบน้ำและไฟฟ้าของเรือนจำ

2.3 หัวหน้าฝ่ายควบคุม แดน 1-10 ดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผนและการดำเนินการควบคุมผู้ต้องขังให้อยู่ในกฎระเบียบของเรือนจำ ตลอดจนแนะนำอบรมเกี่ยวกับระเบียบวินัยการส่งเสริมให้ได้รับการศึกษา การฝึกวิชาชีพ การใช้แรงงานและการปฏิบัติตนในเรือนจำแก่ผู้ต้องขัง โดยมีอำนาจการควบคุมผู้ต้องขังของแดนต่างๆ ดังนี้

ฝ่ายควบคุมแดน 1 ควบคุมผู้ต้องขังกำหนดโทษไม่เกิน 20 ปี และผู้ต้องขังที่เบี่ยงเบนทางเพศ (กะเทย)

ฝ่ายควบคุมแดน 2 กำหนดให้เป็นเขตควบคุมพิเศษรับผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ มีพฤติกรรมที่จะหลบหนีหรือมีปัญหาในการควบคุม ควบคุมผู้ต้องขังกำหนดโทษตั้งแต่ 50 ปี ถึงกำหนดโทษประหารชีวิต

ฝ่ายควบคุมแดน 3 กำหนดให้รับผู้ต้องขังโทษไม่เกิน 50 ปี

ฝ่ายควบคุมแดน 4 กำหนดให้รับผู้ต้องขังโทษไม่เกิน 50 ปี

ฝ่ายควบคุมแดน 5 กำหนดให้เป็นแดนความมั่นคงสูงรับผู้ต้องขังโทษ ตั้งแต่ 50 ปี ขึ้นไปจนประหารชีวิต ผู้ต้องขังรายสำคัญ คดีอุจฉกรรจ์

ฝ่ายควบคุมแดน 6 กำหนดให้รับผู้ต้องขังโทษไม่เกิน 50 ปี

ฝ่ายควบคุมแดน 7 กำหนดให้เป็นแดนแรกรับผู้ต้องขังที่เข้าใหม่ (แดนแรกรับ) กำหนดโทษไม่เกิน 30 ปี เพื่อรอการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังต่อไป

ฝ่ายควบคุมแดน 8 คุมขังเฉพาะผู้ต้องขังที่ประกอบอาหารเท่านั้น กำหนดโทษ ผู้ต้องขังโทษไม่เกิน 10 ปี

ฝ่ายควบคุมแดน 9 กำหนดให้รับผู้ต้องขังอายุเกิน 60 ปี พิการหรือทุพพลภาพ

ฝ่ายควบคุมแดน 10 (สถานควบคุมตัวเพื่อรอการตรวจพิสูจน์) ดำเนินการควบคุมผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือฟื้นฟูสมรรถภาพ ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ทั้งนี้ ในกรณีมีเหตุอื่นใด นอกเหนือจากหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ข้างต้น ให้ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง หรือหัวหน้าฝ่ายควบคุมกลาง เป็นผู้พิจารณาเป็นกรณีไป

3. ส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง 1 รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการให้การศึกษ ทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ การฝึกวิชาชีพ การใช้แรงงานผู้ต้องขัง การอบรมและพัฒนาจิตใจรวมทั้ง การบริหารเงินทุนผลประโยชน์ แบ่งการบริหารออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

3.1 ฝ่ายฝึกวิชาชีพ วางแผนและดำเนินการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ที่มีอยู่ในพื้นที่ ความต้องการของตลาดและความถนัดของผู้ต้องขัง พัฒนาทักษะของ ผู้ต้องขัง ด้านการฝึกวิชาชีพตลอดจนทดสอบฝีมือแรงงานผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ด้านการฝึก วิชาชีพ การใช้แรงงานผู้ต้องขัง เตรียมความพร้อมด้านวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ (เหลือ โทษไม่เกิน 6 เดือน) จัดหาวัสดุฝึก เผยแพร่ผลิตภัณฑ์ การบริหารเงินทุนผลพลอยได้ ควบคุมการ ใช้ยานพาหนะ ที่จัดซื้อด้วยเงินทุนผลพลอยได้ ร่วมพิจารณาคัดเลือกและควบคุมผู้ต้องขังออก ทำงานสาธารณะนอกเรือนจำ

3.2 ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ วางแผนและดำเนินการเกี่ยวกับการฟื้นฟู พัฒนา แก่ไขผู้ต้องขัง เช่น ให้การศึกษาทั้งวิชาสามัญ สายวิชาชีพ การจัดอบรมหลักสูตรการ เตรียมเข้าทำงาน การอบรมและพัฒนาจิตใจ การจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุน ส่งเสริม ปลูกฝัง ปรับเปลี่ยนทัศนคติ จิตสำนึก ค่านิยม และพฤติกรรมผู้ต้องขังให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม จัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษา เช่น ห้องสมุด การจัดทำโฮตัทศนูปกรณ์ การศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม เป็นต้น

4. ส่วนทัณฑปฏิบัติ รับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุม ตรวจสอบ การดำเนินงานด้าน ทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การดำเนินงานด้านทัณฑปฏิบัติ การดำเนินงาน ด้านการวิเทศน์สัมพันธ์ผู้ต้องขังต่างประเทศ แบ่งการบริหารออกเป็น 3 ฝ่าย คือ

4.1 ฝ่ายทัณฑปฏิบัติ ดำเนินการเกี่ยวกับการรับตัวผู้ต้องขัง การตรวจสอบหมาย ศาลการจัดทำทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง การดำเนินการด้านศูนย์ข้อมูลทะเบียนประวัติผู้ต้องขังการ เลื่อนและลดชั้นของผู้ต้องขังย้าย ลดวันต้องโทษจำคุก พักการลงโทษ คัดเลือกผู้ต้องขังออกทำงาน ภายนอกเรือนจำ คัดเลือกผู้ต้องขังลงหุงต้มอาหาร การขอพระราชทานอภัยโทษ ดำเนินการ เกี่ยวกับผู้ต้องขังป่วยและเสียชีวิต การปล่อยตัว ดำเนินการเกี่ยวกับคำร้องของผู้ต้องขังที่เกี่ยวข้อง กับกระบวนการพิจารณาคดี และการอายัดตัวผู้ต้องขัง รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานใน กระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการดำเนินการเกี่ยวกับคดีทางปกครอง

4.2 ฝ่ายวิเทศน์สัมพันธ์ ดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลประวัติผู้ต้องขังต่างประเทศ การคำนวณวันพ้นโทษ การให้คำปรึกษาและให้ความรู้ในส่วนงานที่เกี่ยวข้อง การดำเนิน การ เกี่ยวกับการเยี่ยม การตรวจสอบและจัดส่งจดหมาย การรับของฝาก การต้อนรับและประสานงาน

กับสถานทูตสถานกงสุล หน่วยงาน / องค์การระหว่างประเทศ องค์การศาสนา การไอนตัว และการปล่อยตัวผู้ต้องขังต่างประเทศ

4.3 ฝ่ายจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังให้เป็นไปตามหลักทฤษฎีวิทยา เพื่อกำหนดวิธีปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล ตั้งแต่การแยกประเภท การสัมภาษณ์ประวัติ การเสนอข้อมูลให้คณะกรรมการจำแนกพิจารณา และปฏิบัติตามมติ คณะกรรมการ ตลอดจนการติดตามประเมินผล การจำแนกซ้ำ และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

5. ส่วนสวัสดิการผู้ต้องขัง รับผิดชอบเกี่ยวกับวางแผนและดำเนินการจัดสวัสดิการ และการให้การสงเคราะห์ผู้ต้องขังในเรือนจำ แบ่งการบริหารออกเป็น 4 ฝ่าย คือ

5.1 ฝ่ายสวัสดิการผู้ต้องขัง ดำเนินการเกี่ยวกับการรับฝาก – ถอนเงินผู้ต้องขัง การให้ผู้ต้องขังได้รับการเยี่ยมญาติ การปรับปรุงระบบการเยี่ยมญาติ ตลอดจนการตรวจค้นของฝากจากญาติผู้ต้องขัง การรับ – จ่ายธนาณัติของผู้ต้องขัง

5.2 ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ต้องขัง ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดจำหน่ายเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่ผู้ต้องขัง ญาติผู้ต้องขังและบุคคลภายนอกผู้เยี่ยมเยียน ให้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำและมาตรฐานเรือนจำ 5 ด้าน

5.3 ฝ่ายนันทนาการและสังคมสงเคราะห์ ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการด้านนันทนาการ การส่งเสริมการจัดกิจกรรมออกกำลังกาย การเล่นกีฬาและกิจกรรมนันทนาการต่างๆ ที่เหมาะสมให้แก่ผู้ต้องขังได้ออกกำลังกาย การพักผ่อนหย่อนใจ การรับ – จ่าย ธนาณัติของผู้ต้องขัง การจัดหาอุปกรณ์ดนตรี กีฬาเพิ่มเติม และดำเนินการจัดสวัสดิการด้านสังคมสงเคราะห์ผู้ต้องขังภายในเรือนจำ การให้คำปรึกษาแนะนำ การสงเคราะห์ผู้ต้องขังที่ไม่ญาติมาเยี่ยมผู้ต้องขังที่มีปัญหาด้านสุขภาพจิต ผู้ต้องขังพิการ ผู้ต้องขังสูงอายุ การขอทุนการศึกษาบุตรผู้ต้องขัง ทุนประกอบอาชีพผู้พ้นโทษ การสงเคราะห์เด็กติดผู้ต้องขัง โทรศัพท์สาธารณะ บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า กำกับดูแลเงินกองทุนสวัสดิการ ตลอดจนขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกในการสงเคราะห์ผู้ต้องขัง

5.4 ฝ่ายสุทกรรม ดำเนินการเกี่ยวกับจัดสวัสดิการด้านอาหาร เพื่อจัดเลี้ยงผู้ต้องขังทั้งเรือนจำฯ ตามหลักโภชนาการ ตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข และหลักเกณฑ์วิธีการที่กรมราชทัณฑ์กำหนด

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิราภรณ์ อ่ำพันธุ์เปรม (2539, น. 99) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนนอกระบบโรงเรียนสายสามัญ ระดับประถมศึกษาในเรือนจำและทัณฑสถานจังหวัดภาคกลาง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนนอกระบบโรงเรียนสายสามัญ ระดับประถมศึกษาในเรือนจำและทัณฑสถานจังหวัดภาคกลาง และเพื่อแสวงหาแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของครูผู้สอนนอกระบบโรงเรียนสายสามัญ ระดับประถมศึกษาในเรือนจำและทัณฑสถานจังหวัดภาคกลาง พบว่าความคิดเห็นของครูผู้สอนมีอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากปัจจัยหลายๆด้าน เช่น ความสำเร็จของงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความมั่นคงปลอดภัย การยอมรับนับถือและความก้าวหน้าในการทำงาน ผลจากการศึกษาเป็นการทำความเข้าใจร่วมกันเพื่อหาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมากขึ้นและต้องให้ครูผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเพื่อเป็นการสนับสนุนเป้าหมายและประโยชน์ในการจัดการศึกษากับผู้ต้องขัง

ประดิษฐ์ ลีสีคำ (2545, น. 72) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แรงจูงใจในการเข้าเรียนต่อมัธยมศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการเข้าเรียนต่อมัธยมศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา เพื่อหาแนวทางในการสร้างแรงจูงใจในการเข้าเรียนต่อมัธยมศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยได้ทำการศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการประกอบอาชีพ การพัฒนาตนเอง ด้านสังคม และด้านการสนับสนุนจากผู้อื่นอยู่ในเป้าหมายที่ดี ซึ่งได้ให้ความคิดเห็นว่านักศึกษาระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่พลาดโอกาสในทางการศึกษาหลังจากที่เข้าศึกษาภาคบังคับในระบบโรงเรียนแต่ไม่สามารถที่จะเรียนจบได้ ดังนั้นเมื่อมีโอกาสได้ศึกษาต่อก็จะทำให้ตนเองมีการพัฒนาความรู้ในระดับที่สูงขึ้นและใช้เวลาที่อยู่ในเรือนจำให้เป็นประโยชน์มากที่สุด เพราะวุฒิมัธยมศึกษาเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการนำไปศึกษาต่อภายหลังพ้นโทษและต้องการที่จะมีความรู้ไปประกอบอาชีพที่สุจริตได้ในอนาคต

วรรณนรา บุญยืน (2537, น. 104) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาสาเหตุของความสนใจในการเรียนของนักศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในทัณฑสถานวัยหนุ่ม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะความสนใจในการเรียนของนักศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในทัณฑสถานวัยหนุ่ม และแสวงหาแนวทางการสร้างความสนใจ

ในการเรียนของนักศึกษาออกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในทัศนสถานวัยหนุ่ม ได้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษา พบว่า ด้านครูผู้สอนมีความสนใจในการเรียน โดยที่ครูผู้สอนยินดีรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ครูมีความเป็นกันเอง และครูยังมีส่วนกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจการเรียนมากขึ้น ในด้านของเพื่อนร่วมชั้นเรียนถ้าเพื่อนร่วมชั้นมี ความรักและสามัคคีต่อกันก็จะเป็นสิ่งจูงใจในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้นและเป็น การกระตุ้นให้เพื่อนสนใจการเรียน และในส่วนตัวสุดท้าย คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนมี ความสนใจในการจัดการเรียนการสอน โดยได้ใช้เทปโทรทัศน์ประกอบการสอน การสอน โดย การสาธิตและได้ทดลองบทเรียนด้วยตนเอง

นิมิตร บุตรทิพย์ (2544, น. 75-80) ได้ศึกษาความต้องการการศึกษาของผู้ต้องขัง เรือนจำอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความต้องการศึกษาของ ผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา เพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาต้องการศึกษา ของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา พบว่า ผู้ต้องขังมีความต้องการมากในเรื่อง การจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาแบบชั้นเรียน และมีปัญหาในเรื่องขาดแคลน ครูผู้สอน และต้องการให้มีการเรียนการสอนครึ่งวัน อีกครึ่งวันทำงาน และต้องการฝึกทักษะอาชีพ ขณะต้องโทษในเรือนจำ โดยให้มีการเพิ่มสาขาให้มากขึ้น เนื่องจากเรือนจำยังจัดการฝึกวิชาชีพไม่ ตรงกับความต้องการของผู้ต้องขัง และควรเป็นอาชีพที่เมื่อพ้นโทษไปแล้วสามารถนำไปประกอบ อาชีพได้ ทั้งนี้ควรจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือให้เพียงพอกับผู้เรียนและมีความทันสมัย ส่วนห้องสมุด ควรจัดหาหนังสือให้มีหลาย ๆ ประเภท มีหนังสือพิมพ์ หนังสือเกี่ยวกับกฎหมาย แนะนำอาชีพ ควรเพิ่มเวลาทำการห้องสมุดให้มากขึ้น โดยเฉพาะเพิ่มเวลาทำการทำการของห้องสมุดใน วันหยุดราชการ

พูนไท มีสัจย์ (2542, น. 64-66) จากการศึกษาวิจัยถึง "ความต้องการฝึกอบรม วิชาชีพของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการ ฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาระดับความต้องการ ฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร และแสวงหาแนวทางในการพัฒนา ต้องการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ต้องขังร้อยละ 93.6 มีความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพโดยวิชาชีพที่ผู้ต้องขังมีความต้องการฝึกอบรมมากที่สุด คือ ช่าง เฟอร์นิเจอร์ไม้ ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพ มีปัญหาเกี่ยวกับความแออัดของสถานที่ ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนครูผู้ฝึกสอน เครื่องมือในการฝึกวิชาชีพไม่เพียงพอ และวิชาชีพที่ฝึกสอน ไม่ตรงกับตลาดแรงงาน

อารีลักษณ์ สินธพพันธ์ (2531) ได้ศึกษาเรื่อง “การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของเรือนจำในประเทศไทย” โดยมีวัตถุประสงค์หลักที่จะศึกษาถึงความสอดคล้องในการปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในประเทศไทยตลอดจนศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการพัฒนางานราชทัณฑ์ให้สอดคล้องตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำดังกล่าว ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามาจากการเก็บข้อมูลจากผู้บัญชาการเรือนจำ ต่าง ๆ และจากหน่วยงานส่วนกลางกรมราชทัณฑ์ ซึ่งได้นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของสหประชาชาติซึ่งมีอยู่ทั้งสิ้น 80 ข้อ ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในประเทศไทยมีความสอดคล้องตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ ปฏิบัติได้ตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำได้ครบถ้วน 42 ข้อหรือ ร้อยละ 52.50 ปฏิบัติได้บางส่วน 25 ข้อหรือร้อยละ 31.25 ปฏิบัติไม่ได้ 13 ข้อ หรือร้อยละ 14.25 โดยข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำที่ปฏิบัติไม่ได้เลยเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในเรื่องการแพทย์ ผู้ต้องขังวิกลจริต การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง และการใช้เครื่องพันธนาการ ซึ่งปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำได้ คือ ปัญหาในด้านนโยบายของกรมราชทัณฑ์ สำหรับแนวทางในการพัฒนางานราชทัณฑ์ให้สอดคล้องตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำนั้น พบว่า รัฐต้องให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเพิ่มขึ้น ด้านการพัฒนาเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ให้มีคุณภาพ โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมและด้านการปรับปรุงระบบการประเมินผลเรือนจำให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อาทิตย์ โพนทอง (2535, น. 128) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษากิจกรรมเพื่อการพัฒนาผู้ต้องขังตามแผนงานอบรมฟื้นฟูผู้ต้องขังกรมราชทัณฑ์ เพื่อสำรวจวิเคราะห์ประเภทและปัญหาของกิจกรรมที่จัดในเรือนจำและทัณฑสถาน ผลการวิจัยพบว่า

1. เรือนจำและทัณฑสถานแต่ละแห่งได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้ต้องขังในแนวเดียวกัน ตามระเบียบข้อบังคับจะเอื้ออำนวย แต่มีจำนวนครั้ง จำนวนกลุ่ม และจำนวนผู้ต้องขังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน

2. ผู้บริหารเรือนจำกลางและเรือนจำส่วนภูมิภาค มีความคิดเห็นต่อปัญหาการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาตามแผนการอบรมแก้ไขและฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้ต้องขังแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านบุคลากรผู้ให้การศึกษาสายสามัญและความพร้อมของเครื่องมือในการส่งเสริมและพัฒนาการฝึกวิชาชีพ ซึ่งความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผู้บริหารเรือนจำขนาดเล็กและผู้บริหารเรือนจำขนาดใหญ่ มีความ-คิดเห็นต่อปัญหาการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาตามแผนการอบรมแก้ไข และฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้ต้องขังแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านงบประมาณและค่าตอบแทนในการให้การศึกษายาอาชีพ ด้านปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ในกิจกรรมอบรมก่อนปล่อยตัวจากเรือนจำ กิจกรรมฝึกทักษะทางวิชาชีพ และกิจกรรมส่งเสริมการส่งผู้ต้องขังออกปลูกสวนป่า ด้านสถานที่ของเรือนจำในกิจกรรมส่งนักโทษออกทำงานสาธารณนอกเรือนจำ ด้านความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ความเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่ การให้ความร่วมมือของเจ้าหน้าที่อื่น และโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมในกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการฝึกวิชาชีพ ซึ่งมีความคิดเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ทุกคนต่างมีทักษะและความต้องการในเรื่องต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งมาสโลว์ (Maslow) นักจิตวิทยาได้ตั้งสมมุติฐานในเรื่องความต้องการของมนุษย์ไว้ว่า トラบใดที่มนุษย์ยังมีชีวิตอยู่ มนุษย์มีความต้องการตลอดเวลาไม่สิ้นสุด ความต้องการใดถูกตอบสนองแล้ว ก็จะไม่สร้างแรงจูงใจสำหรับพฤติกรรมนั้น ๆ อีก มนุษย์มีความต้องการเป็นลำดับขั้น แต่ความต้องการของผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำอ้อมมีระดับสูงต่ำที่แตกต่างจากคนธรรมดา โดยเฉพาะเมื่อกรมราชทัณฑ์มีนโยบายไปในทิศทางใดเรือนจำก็จะหันไปพัฒนาใน ด้านแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยใช้การศึกษาโดยเฉพาะสายอาชีพและสายอาชีวศึกษา ซึ่งจะมีผลให้ผู้ต้องการศึกษาระดับอาชีวศึกษา (ปวช./ปวส.) ตามกรอบแนวคิดและทฤษฎี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานดังกล่าวให้สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำมากยิ่งขึ้น และส่งผลให้ผู้ต้องขังได้รับการปฏิบัติที่ดียิ่งขึ้นโดยเฉพาะด้านการศึกษาต่อไป

8. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามได้ ดังนี้

